

MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

Marjeta Šuštaršič

**NAČRTOVANJE DEJAVNOSTI ZA OTROKE V USTVARJALNICI ZNOTRAJ
SPLOŠNE KNJIŽNICE: PRIMER KREATIVNICE MESTNE KNJIŽNICE
LJUBLJANA**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ljubljana, 2023

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

Ime in PRIIMEK: Marjeta ŠUŠTARŠIČ

Naslov pisne naloge: Načrtovanje dejavnosti za otroke v ustvarjalnici znotraj splošne knjižnice: primer Kreativnice Mestne knjižnice Ljubljana

Kraj: Ljubljana

Leto: 2023

Št. strani: 38 Št. slik: 12 Št. preglednic: 0

Št. prilog: 2 Št. strani prilog: 6 Št. referenc: 30

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Mestni knjižnici Ljubljana

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Helena Bučar, Mestna knjižnica Ljubljana

UDK: 022.5:027.02(497.4Ljubljana)

Ključne besede: splošne knjižnice, knjižnične storitve, ustvarjalno delo, prostor, ustvarjalnost, otroci.

Izvleček

V pisni nalogi so predstavljeni sodobni trendi na področju knjižničnih storitev, izpostavljeno je novo dojetje prostora knjižnice, razširitev pojma vseživljenjskega učenja in zavedanje pomena lokalne skupnosti pri načrtovanju knjižničnih storitev. Eden izmed odgovorov na omenjene spremembe je vključevanje večnamensko zasnovanih prostorov, kjer so uporabnikom na voljo raznolika orodja in materiali za ustvarjanje in izdelovanje, tako imenovane ustvarjalnice. V nadaljevanju je podrobno predstavljena ustvarjalnica, ki deluje v Mestni knjižnici Ljubljana, to je Kreativnica v Knjižnici Polje. Pripravili smo pregled njenih preteklih in aktualnih dejavnosti. Zanimalo nas je, kako bi lahko zasnovali nove ustvarjalne dejavnosti za uporabnike Knjižnice Polje. Z metodo spraševanja smo pridobili podatke o željah in potrebah ciljne skupine otrok do 14. leta. Na anketni vprašalnik, ki je naslavljala njihove starše, se je odzvalo 186 anketirancev. Rezultati so pokazali, da se anketiranci že zdaj v večji meri udeležujejo dejavnosti za otroke. Izraženo je bilo zanimanje za vseh štirinajst v anketi navedenih dejavnosti, kar pomeni, da smo prav predvideli, kaj jih bo zanimalo. Največ zanimanja so pokazali za slikanje in risanje, ustvarjanje s papirjem, sestavljanje LEGO kompletov in 3D tisk. Iz rezultatov ankete je razvidno, da izbor dneva ne vpliva na udeležbo pri dejavnostih, ura pa je pomembnejša. Najustreznejši so termini od 16.00 dalje, izmed vseh izstopa časovni okvir od 17.00 do 18.00. V prihodnosti se je potrebno osredotočiti tudi na promocijo Kreativnice, saj le-ta ni prepoznavna kot del Knjižnice Polje. Ugotovitve raziskave smo povezali z materialnimi in kadrovskimi zmožnostmi knjižnice ter podali usmeritve in predloge za načrtovanje dejavnosti v prihodnje.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	USTVARJALNICE V SPLOŠNIH KNJIŽNICAH.....	3
2.1	SODOBNI TRENDI NA PODROČJU KNJIŽNIČNIH STORITEV	3
2.2	PREDSTAVITEV KONCEPTA USTVARJALNICE.....	5
2.3	URESNIČEVANJE KNJIŽNIČNIH VLOG Z USTVARJALNICAMI.....	8
2.4	PRIMERI DOBRIH PRAKS	9
2.4.1	Fayette Free Library Fab Lab (Združene države Amerike)	9
2.4.2	Bubbler, Madison Public Libraries (Združene države Amerike).....	9
2.4.3	Town 'N Country Regional Public Library (Združene države Amerike).....	10
2.4.4	Mojstrovalnica (Slovenija).....	10
3	KREATIVNICA MESTNE KNJIŽNICE LJUBLJANA – KNJIŽNICA POLJE	11
3.1	PREDSTAVITEV KNJIŽNICE POLJE IN KREATIVNICE	11
3.2	LOKALNO OKOLJE IN CILJNA SKUPINA	13
3.3	PREGLED DOSEDANJIH DEJAVNOSTI V KREATIVNICI	15
3.3.1	Aktualne dejavnosti v Kreativnici.....	16
3.3.2	Občasne dejavnosti v Kreativnici.....	17
4	RAZISKAVA	19
4.1	NAMEN RAZISKAVE.....	19
4.2	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	19
4.3	METODA RAZISKOVANJA.....	19
4.4	ANALIZA REZULTATOV RAZISKAVE	20
5	RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI.....	30
6	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	36

KAZALO SLIK

Slika 1: Logotip Kreativnice in Kreativnica v času Ustvarjalnih uric	12
Slika 2: Sorodstveno razmerje med anketirancem in otrokom, ki obiskuje ali bi obiskoval dejavnosti (n = 186).....	21
Slika 3: Število otrok v družini anketirancev, ki sodelujejo ali bi sodelovali pri dejavnostih (n = 182)	22
Slika 4: Starostna struktura otrok, ki sodelujejo ali bi sodelovali pri dejavnostih (n = 182) ...	22
Slika 5: Razlogi zakaj se otroci ne udeležujejo dejavnosti v Knjižnici Polje (n = 58)	24

Slika 6: Struktura udeležbe otrok na izbranih dejavnostih (ure pravljic: n = 91, ustvarjalne delavnice: n = 89, računalniške delavnice: n = 81).....	25
Slika 7: Pogostost sodelovanja otrok pri dejavnostih v Knjižnici Polje (n = 94).....	25
Slika 8: Načini kako anketiranci izvedo za dogajanje v Knjižnici Polje (n = 93).....	26
Slika 9: Zainteresiranost otrok za ponujene dejavnosti (n = 168).....	27
Slika 10: Priljubljenost posameznih dni v tednu za udeležbo na dejavnostih (n = 167).....	28
Slika 11: Priljubljenost časovnih okvirov za udeležbo na dejavnostih (n = 167).....	29
Slika 12: Seznanjenost anketirancev s Kreativnico (n = 167).....	29

KAZALO PRILOG

PRILOGA 1: Anketni vprašalnik.....	I
PRILOGA 2: Nelektorirani odgovori anketirancev na odprto vprašanje: <i>Imate še kakšen predlog ali komentar?</i>	V

1 UVOD

Splošne knjižnice niso več le javne ustanove, namenjene zbiranju, obdelavi, hranjenju in posredovanju knjižničnega gradiva. Njihove vloge se širijo glede na hitro spreminjajoči se način življenja, ki nenehno prinaša nove informacijske ponudnike in dostopnejše načine iskanja, omogočajoč prebivalcem hitro ter samostojno pridobivanje informacij skoraj kjerkoli in kadarkoli. Prav s tem, ko splošne knjižnice izgubljajo svojo tradicionalno vlogo, primarnega vira znanja, kamor se uporabnik najprej obrne pri razreševanju svojih informacijskih potreb, se širi njihovo poslanstvo na področja kulturnih prireditev, povezovanja ljudi v lokalni skupnosti, izmenjave znanj in izkušenj ter razvijanja ustvarjalnosti.¹ Sodobne splošne knjižnice postajajo prostor navdiha, učenja, srečevanja in druženj, kar ustvarja potrebo po razvijanju novih storitev (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022). V tujini je že dodobra zaživel eden izmed možnih pristopov integriranja netradicionalnih storitev v splošne knjižnice, in sicer koncept kreativnega prostora t. i. ustvarjalnice (ang. *makerspaces*), kar je tudi osrednja tema pričujoče naloge.

Izraz ustvarjalnica na splošno označuje prostor, kjer si ljudje lahko izmenjujejo znanje, ideje in orodje. V kontekstu knjižnice ustvarjalnico razumemo kot večnamensko oblikovan prostor, kjer so uporabnikom na voljo tako sredstva in orodja za ustvarjanje tradicionalnih izdelkov povezanih z ročnimi spretnostmi kot tudi sodobni pripomočki, kot so računalniki, 3D tiskalniki, orodja za kreiranje zvočnih in video vsebin itd. (Burke, 2018; Willingham, 2018).

V slovenskem okolju so tovrstni kreativni prostori znotraj splošnih knjižnic šele v zagonu. Prvo ustvarjalnico v slovenskih splošnih knjižnicah so odprli leta 2017 v Goriški knjižnici Franceta Bevka, poimenovali so jo Mojstrovalnica. Leta 2020 so v okviru Mestne knjižnice Ljubljana (v nadaljevanju MKL) v krajevni knjižnici Polje vzpostavili še Kreativnico, kjer sta med drugim

¹ Pečjak in Štrukelj (2013, str. 13) ustvarjalnost opredelita kot »sposobnost reševanja problemov na nov, izviren, različen (divergenten) način«. Posebej omenjata še praktično ustvarjalnost oziroma iznajditeljstvo (inovativnost), ki je povezana z nadgradnjo že obstoječih izdelkov, načrtovanjem izdelkov ter njihovo izvedbo v praksi. Izčrpnije se z umeščanjem ustvarjalnosti v okolje knjižnic ukvarja avtorica Lotts (2021) v delu *Advancing a culture of creativity in libraries: programming and engagement*, kjer zapiše, da ustvarjalnost asociativno povezujemo z nekonvencionalnostjo, ki se nanaša na sposobnosti združevanja različnih konceptov in povezovanja na prvi pogled nesorodnih stvari pri našem mišljenju ter delovanju (Lotts, 2021, str. 4).

na voljo 3D tiskalnik in šivalni stroj. Njene aktivnosti so se do sedaj nanašale predvsem na področja računalniških znanj, robotike, ročnih spretnosti ter šivanja.

Namen raziskave je bil pregledati dosedanje delovanje Kreativnice in ugotoviti katere ustvarjalne dejavnosti za otroke bi lahko knjižnica vključila v bodoče, da bo Kreativnica zaživela kot prostor ustvarjalnosti, ki bo uporabnikom nudil možnost kreativnega preživljanja prostega časa, druženja ter osvajanja novih spretnosti in znanj.

Cilji naloge so bili proučiti primere dobrih praks ustvarjalnic v okviru splošnih knjižnic v Sloveniji in tujini ter narediti pregled dosedanjega delovanja Kreativnice. Izvesti anketo o interesih in potrebah prebivalcev Četrtna skupnosti Polje (v nadaljevanju ČP Polje) in članov Knjižnice Polje, torej uporabnikov Knjižnice Polje. Nato ovrednotiti rezultate ankete in identificirati, katere ustvarjalne dejavnosti bi bilo smiselno načrtovati in umestiti v program Kreativnice v prihodnje.

Zastavili smo si konkretna raziskovalna vprašanja, nanašajoč se na ustvarjalne dejavnosti za otroke in Kreativnico. Zanimalo nas je, v kolikšni meri se uporabniki Knjižnice Polje udeležujejo ustvarjalnih dejavnosti za otroke, katere ustvarjalne dejavnosti za otroke bi bile primerne za izvedbo glede na materialne, prostorske in kadrovske zmožnosti, katerih dejavnosti si želijo uporabniki, kateri dnevi in ure jim najbolj ustrezajo za udeležbo ter ali uporabniki sploh vedo, da v Knjižnici Polje obstaja prostor namenjen ustvarjanju, imenovan Kreativnica.

Za potrebe raziskave smo pregledali in proučili strokovno literaturo ter pretekle dejavnosti v Kreativnici. Ključne podatke o potrebah otrok smo pridobili z metodo spraševanja. Izbrali smo obliko anketnega vprašalnika, ki je priročno sredstvo za prepoznavanje potreb uporabnikov. Za našo raziskavo je bilo bistvenega pomena, da zajamemo potrebe ciljne skupine otrok znotraj uporabnikov Knjižnice Polje, zato smo se odločili za namensko vzorčenje. Izvedli smo ga med starši otrok do 14. leta, ki so uporabniki Knjižnice Polje. Na podlagi analiziranih in ovrednotenih podatkov, pridobljenih z anketo, smo pripravili načrt za izvedbo prihodnjih dejavnosti za otroke v Kreativnici.

2 USTVARJALNICE V SPLOŠNIH KNJIŽNICAH

2.1 SODOBNI TRENDI NA PODROČJU KNJIŽNIČNIH STORITEV

Spremembe, ki jih odraža duh današnjega časa – hiter tempo življenja, globalnost sveta, razcvet tehnologije, vseprisotnost interneta in s tem enostaven dostop do informacij skoraj kjerkoli in kadarkoli – se kažejo tudi na področju bibliotekarstva. Knjižnice se še vedno posvečajo uresničevanju osnovnega poslanstva, ki ga Strateški načrt MKL (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022, str. 36) na kratko opredeli kot »gradnjo pismenih, informiranih in participativnih družb«. V to so zajete tradicionalne knjižnične storitve, kot so zbiranje, strokovna obdelava in izposoja gradiva, gradnja domoznanske zbirke, skrb za bralno pismenost in podpora pri vseživljenjskem učenju, ki pa dobivajo nove pomene. Knjižnice stopajo v korak s časom in na aktualne spremembe odgovarjajo s prilagajanjem storitev in oblikovanjem novih vsebin. Podrobneje si bomo ogledali spremembe, ki podpirajo vključevanje ustvarjalnic v okolje knjižnice. Zanima nas predvsem novo dožemanje fizičnega (in virtualnega) prostora knjižnice, razširitev pojma vseživljenjskega učenja glede na zahteve sodobne družbe in zavedanje pomena lokalne skupnosti in vrednosti posameznika v njej.

Knjižnice se iz prostorov, kjer se skladišči gradivo, preobražajo v odprte prostore, v katerih se lahko uporabniki posvečajo delu, ustvarjanju ali zgolj preživljanju prostega časa. Lankes (2012, str. 32) to spremembo slikovito zajame z besedami, da se knjižnice preobražajo iz tihih stavb z glasno sobo, v glasne stavbe s tiho sobo. V Strateškem načrtu MKL (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022, str. III) je knjižnica opisana kot »prostor sproščenega druženja, odprt, povezovalen in ustvarjalen tretji prostor za vse uporabnike.« V nadaljevanju je fizični prostor knjižnice opredeljen kot ena izmed njihovih »storitev«, pri čemer se v novem kontekstu pojavijo uporabniki, ki niso več samo pasivni obiskovalci in uporabniki storitev, temveč v okviru kulturnih, socialnih ali izobraževalnih dogodkov oziroma dejavnosti postajajo aktivni tvorci dogajanja v knjižnici (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022).

Po vzoru Mednarodne zveze bibliotekarskih društev in ustanov (v nadaljevanju IFLA) so tudi slovenske splošne knjižnice zaznale svojo priložnost za uveljavljanje mesta v družbi z usmerjanjem na potrebe lokalne skupnosti, saj se zavedajo svojega »vpliva na kakovost življenja posameznika in družbe« (Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2022–2027,

2022, str. 6). V IFLA/UNESCO Manifestu o splošnih knjižnicah (1998, str. 1) je opredeljeno, da splošna knjižnica predstavlja »dostop lokalne skupnosti do znanja, zagotavlja osnovni pogoj za vseživljenjsko učenje, za samostojno sprejemanje odločitev in kulturni razvoj posameznika in družbenih skupin«. K vseživljenjskemu učenju usmerjena knjižnica mora podpirati dostop do vseh vrst znanja in informacij, kar pomeni tudi različne načine učenja, saj branje še zdaleč ni edini način pridobivanja znanja. Nekatere tematike je lažje usvojiti z gledanjem video vsebin, kar je še kako aktualno v dobi interneta in tehnološkega razvoja. Na drugih področjih je potrebno teorijo preizkusiti v praksi z izdelovanjem, eksperimentiranjem in raziskovanjem.² Knjižnica pri tem zagotavlja dostop do fizičnih in digitalnih informacijskih virov, poseduje znanje in orodja za uporabo teh virov, nudi varen prostor, kjer uporabnik dostopa do znanja ter se v prostoru knjižnice po potrebi tudi povezuje z drugimi zainteresiranimi prebivalci skupnosti z namenom učenja, navdiha ali sodelovanja pri ustvarjanju novega znanja (Lankes, 2012).

Povezovanje v okolju je tudi eno izmed strateških področij slovenskih splošnih knjižnic in vključuje tako povezovanje z uporabniki, povezovanje uporabnikov med seboj kot tudi povezovanje z drugimi organizacijami. Ker splošne knjižnice predstavljajo temeljno občinsko infrastrukturo, so primerne nosilke povezovalne vloge. Knjižnice imajo s svojo umeščenostjo v osrčje lokalne skupnosti možnost aktivno sooblikovati kakovost življenja prebivalcev ter jim pomagati pri izražanju in uresničevanju njihovih interesov. Če želijo biti pri tem uspešne, morajo poznati svojo lokalno skupnost, z njo vzpostaviti dialog in je ne obravnavati kot problem, temveč prepoznati njene težave in izzive ter ji nuditi podporo pri soočanju z njimi. Ker knjižnice predstavljajo odprt prostor za vse posameznike in ciljne skupine, so primeren vezni člen pri gradnji povezane skupnosti, pri tem se učinkovitost vpliva povečuje s povezovanjem z drugimi organizacijami v obliki partnerskega povezovanja in oblikovanja skupnih storitev (Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2022–2027, 2022).

² Napredek na področju izobraževanja se kaže v novih načinih učenja, kar prepoznavajo predvsem skandinavske dežele, medtem ko pri nas in v večini evropskih držav še vedno vztrajamo pri tradicionalnem, nedejavnem učenju (Pečjak in Štrukelj, 2013, str. 107). Med nove načine učenja sodi ustvarjalno (konstruktivistično) učenje, ki predstavlja bolj aktivno perspektivo pridobivanja znanja. V primerjavi s tradicionalnim učenjem med drugim zahteva iskanje podatkov, razmišljanje, postavljanje vprašanj, radovednost, vrednotenje, samostojnost, prevzemanje odgovornosti, sodelovanje, sporazumevanje in zmožnost uporabe novega znanja v praksi (Pečjak in Štrukelj, 2013, str. 109).

Ustvarjalnica tako predstavlja storitev, s katero lahko knjižnica odgovori na vse zgoraj opisane spremembe. Ustvarjalnice v knjižnicah so pomembni neformalni učni prostori, odprti za vse uporabnike, lokalni skupnosti nudijo možnosti za sodelovanje in povezovanje, da lahko ustvarjajo svojo lastno prihodnost. Z zagotavljanjem dostopa do orodij, prostora in znanja za ustvarjanje, uporabnikom omogočajo razvoj kritičnega mišljenja in sposobnosti za reševanje problemov (American Library Association, 2014).

Ustvarjalnice igrajo pomembno vlogo tudi pri razvijanju ustvarjalnosti, saj nudijo varno in spodbudno okolje za eksperimentiranje ter motivirajo uporabnike pri izražanju kreativnosti. Spodbujajo ustvarjalno mišljenje³ in nudijo ljudem priložnost, da v sebi prebudijo zatrte zmožnosti, saj naj bi bili po večinskem mnenju psihologov vsi ljudje po svoji naravi ustvarjalni. V njih vlada ustvarjalno vzdušje, ki spodbuja individualno kreativnost in posameznika motivira pri uresničevanju njegovih potencialov. V okolju, kjer se posameznik počuti sprejetega, najde varen prostor za izražanje in potrjevanje samega sebe (Pečjak in Štrukelj, 2013).⁴

2.2 PREDSTAVITEV KONCEPTA USTVARJALNICE

Leto 2005, ko so izdali prvo številko revije *Make : magazine*, štejemo za začetek gibanja ustvarjalcev (ang. *maker movement*), ki združuje entuziaste zavezane načelu »izdelaj si sam« (ang. *do-it-yourself/DIY*). Z vključevanjem v gibanje posameznik dobi spodbudo za razvijanje svojih potencialov, možnosti za preizkušanje novih tehnologij in podporo skupnosti. Glavne vrednote gibanja so izdelovanje, deljenje orodja, materiala, idej in oblikovanja, učenje, eksperimentiranje in medsebojna podpora (Burke, 2018; Hatch, 2014).

³ Ustvarjalno mišljenje je pomembno pri oblikovanju posameznikove osebnosti in se pri otrocih razvija v šolskem obdobju. Gre za najbolj razvito stopnjo mišljenja, ki vključuje vse druge vrste in načine mišljenja in vodi do oblikovanja celovite osebnosti, ki prinaša dobrobit celotni družbi (Pečjak in Štrukelj, 2013, str. 103).

⁴ Pomembno je, da smo celo življenje vpleteni v procese ustvarjanja, saj je bilo že s študijo Geoga Landa leta 1968 (v Hicks in Long, 2020, str. 92) dokazano, da je ustvarjalnost na vrhuncu v zgodnjem otroštvu in drastično upada, ko postajamo starejši. Odrasli se soočajo pri ustvarjalnih projektih z blokado, ne želijo preizkušati novih stvari, novih idej, saj se bojijo neuspeha, še posebej pa družbene zavrnitve in posmeha. Kelley in Kelley (2015, v Hicks in Long, 2020, str. 92) sta sposobnost domisliti se nove ideje in imeti pogum, da jo preizkusiš, poimenovala ustvarjalna samozavest (ang. *creative confidence*).

V naslednjem letu so v Kaliforniji organizirali dogodek *Maker Faire*, kjer so se predstavili in družili ustvarjalci, izumitelji, umetniki, znanstveniki in tehnološki zanesenjaki z različnimi zanimanji, od robotike in računalništva do rokodelstva in umetnosti (Maker Faire, 2023). Vzbudili so veliko zanimanje, že na prvem dogodku se je zbralo več kot 20.000 ljudi. Sledil je razcvet gibanja ustvarjalcev, dogodki *Maker Faire* so se v naslednjih letih vrstili po različnih mestih ZDA, kmalu se je zanimanje pojavilo tudi v Italiji, na Kitajskem in naprej po celotni zemeljski obli. Namen tovrstnih dogodkov je »prebujanje raziskovanja, spodbujanje radovednosti, zvedavosti, odkrivanja ter prostega pretoka idej, znanja in izkušenj« (Maker Faire Ljubljana, b. d.).

Pod okrilje gibanja ustvarjalcev sodijo tudi kreativni prostori, kjer si ljudje izmenjujejo znanje, ideje in orodje. Pojavljati so se pričeli konec 90-ih let v Nemčiji, sprva v obliki hekerskih laboratorijev (ang. *hackerspaces*), ki so jih osnovali računalniški entuziasti, njihove glavne vrednote so bile svoboda, dostop, učenje s prakso in sodelovanje (Burke, 2018, str. 3). Danes jih poznamo pod različnimi imeni – ustvarjalnice (angl. *makerspaces*), hekerski laboratoriji (ang. *hackerspaces*), digitalni studiji (ang. *fablabs*) itd. Hekerske laboratorije najbolje opišemo kot skupnosti odprte, pogosto neprofitne, delovne prostore, kjer se lahko spoznajo, družijo in sodelujejo ljudje s podobnimi zanimanji, npr. računalništvo, mehanika, tehnologija, znanost, digitalna umetnost ali elektronska umetnost (Hackerspace, 2023). V digitalnih studijih so osredotočeni na ustvarjanje fizičnih produktov (prototipov) s pomočjo digitalne opreme in so večinoma financirani s strani organizacij (Burke, 2018, str. 11).

Koncept ustvarjalnice je težko opredeliti, saj so si medsebojno zelo različne, prilagojene okolju, kjer se nahajajo. Barker (2019, str. xvi) ga zajame z besedami: lokacija, lahko fizična ali spletna, kjer se združujejo ustvarjalci, da ustvarjajo, izumljajo, se učijo in poučujejo. Medtem, ko Hatch (2014, str. 13) zapiše še krajše, da gre za delovni prostor, kjer se združujejo podobno misleči ljudje z namenom izdelovanja stvari. V Strateškem načrtu MKL (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022, str. 8) ustvarjalnico opišejo kot »obogateno izobraževalno okolje, namenjeno ljudem, da se srečujejo, delijo različna orodja, pripomočke, informacije ter pridobivajo dodatna znanja v vseživljenjskem učenju.«⁵

⁵ V slovenskem prostoru sta se obširneje z ustvarjalnicami v splošnih knjižnicah ukvarjali avtorici Kuhar in Merčun (2021). V članku *Ustvarjalnice v splošnih knjižnicah* sta pripravili sistematičen pregled

Načeloma je vsem različicam kreativnega prostora skupno praktično učenje, eksperimentiranje, deljenje znanja, orodja in idej, sodelovanje ter fokus na vsebinah s področja STEM (Burke, 2018, str. 5). Kratica STEM združuje štiri področja znanosti, in sicer naravoslovje, tehnologijo, inženirstvo in matematiko, ki so tradicionalno del šolskega učnega načrta. V okolju ustvarjalnice se teoretsko podlago obogati s praktičnim vidikom. V zadnjem času se v ta koncept vklaplja še umetnost, s čimer postane bolj aktualna kratica STEAM (Martinez in Stager, 2019, str. 56).⁶

Področja STEAM vnašajo v ustvarjalnice vsebinsko različna področja, ki se medsebojno prepletajo, od računalništva, fotografiranja, rokodelstva, tekstilnega oblikovanja do ustvarjanja video vsebin, glasbe in izumljanja prototipov.

Sama velikost fizičnega prostora ustvarjalnice ni bistvenega pomena, važno je, da je na voljo prostor (Lotts, 2021, str. 8). Na primer v knjižnici Town 'N Country Regional Public Library v Tampi na Floridi so pričeli z zelo osnovnim ustvarjalnim kotičkom, ki je vseboval mizo, stole, pobarvanke in barvice (Burke, 2018, str. 62), o katerem bomo spregovorili kasneje v besedilu.

Kar se tiče opreme, orodij in materiala, se v tipični ustvarjalnici nahajajo: 3D tehnologija (3D tiskalniki, 3D pisala itd.), kompleti za sestavljanje robotov, elektrotehnični pripomočki, računalniki, fotoaparati, ustrezna programska oprema, naprave za ustvarjanje zvoka, pripomočki za rokodelsko in umetniško ustvarjanje, šivalni stroji, orodja za obdelavo različnih materialov, različni odpadni materiali, namenjeni reciklaži v nove izdelke, in knjige (Burke, 2018; Halverson idr., 2017; Hatch, 2014; Hicks in Long, 2020; Willingham, 2018).

tematike, posebno pozornost pa namenili načrtovanju ustvarjalnice, zato je primerno čtivo za vse knjižnice, ki razmišljajo o umestitvi ustvarjalnice v svoje prostore.

⁶ Ne le da so umetniške in ustvarjalne vsebine pomembne, ker je ustvarjanje samo po sebi zabavno in sproščujoče, ko se prepustimo toku ustvarjanja, pozabimo na probleme (Lotts, 2021, str. 7), ampak koristijo tudi razvoju možganov. V številnih evropskih in ameriških šolah so poskusno namenili več šolskih ur pouku umetnosti in njej sorodnim predmetom ter zmanjšali obseg ur predmetom iz tradicionalnega šolskega kurikula. Povsod so prišli do enakih ugotovitev, namreč, da se je v tem obdobju izboljšal učni uspeh otrok tudi pri matematiki in drugih predmetih. Razlog je povsem preprost, razvijanje sposobnosti desne polovice možganov pomaga pri izboljšanju sposobnosti, povezanih z levo polovico, saj obe delujeta povezano, se podpirata in dopolnjujeta. Idealno bi bilo, če bi bili v šolsko izobraževanje v enakem razmerju vključeni predmeti, ki podpirajo besedno-analitično mišljenje in tisti, ki krepijo estetsko-sintetično mišljenje (Russell, 1990).

2.3 URESNIČEVANJE KNJIŽNIČNIH VLOG Z USTVARJALNICAMI

V Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2018) prepoznamo štiri knjižnične vloge, katere se lahko uresničuje z umestitvijo ustvarjalnic v prostore knjižnic. To so pridobivanje znanja, informacijsko in računalniško opismenjevanje, vključevanje v družbo in spodbujanje povezovanja ter sodelovalne kulture in ustvarjalnosti v lokalni skupnosti.

Pomembno pri vlogi pridobivanja znanja je motiviranje uporabnikov knjižnice z nudenjem ustreznega prostora in opreme. V okviru ustvarjalnice se uresničuje podpora skupinskemu delu, skupinskemu učenju in izmenjavi znanj med posamezniki. Knjižnica tako vpliva na kakovost življenja posameznika, saj omogoča pridobivanje spretnosti in veščin za uresničevanje potencialov, pomaga pri razvoju ustvarjalnosti, spodbuja vključevanje v družbeno življenje in krepi sodelovalno kulturo. Vse skupaj ima učinek tudi na razvoj družbe kot celote.

Knjižnična vloga informacijsko in računalniško opismenjevanje je v današnji dobi ključnega pomena. V okolju ustvarjalnice, če je le-ta opremljena z ustrežno tehnološko opremo, se pridobiva znanje o informacijsko-komunikacijskih tehnologijah (v nadaljevanju IKT) in spodbuja samostojna uporaba programske in strojne opreme, kar pripomore k posameznikovi uspešnosti pri doseganju učnih in drugih osebnih ciljev.

Namen vloge vključevanje v družbo je med drugim »vključevanje v družbeno življenje za doseganje enakosti« (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018, str. 45), pri čemer se osredotoča na ranljive skupine prebivalcev (npr. priseljenci, etične skupine, slabše pismeni). Ustvarjalnice z zagotavljanjem naprav, orodij in materialov nudijo enake možnosti za ustvarjanje vsem prebivalcem skupnosti.

Četrta izmed prepoznanih knjižničnih vlog se lepo poveže z interesom ustvarjalnic. Namen vloge je opisan kot »povezovanje prebivalcev, povezovanje in sodelovanje posameznikov, pridobitnih in nepridobitnih organizacij v lokalnem okolju za namen spodbujanja samostojnega poslovanja, spodbujanja inovativnosti (t. i. co-working), ki je v interesu lokalne skupnosti in osebna ustvarjalnost.« (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018, str. 49) Koristi za uporabnike in celotno skupnost so podobni kot pri vlogi pridobivanja znanja.

2.4 PRIMERI DOBRIH PRAKS

2.4.1 Fayette Free Library Fab Lab (Združene države Amerike)

Prva ustvarjalnica v splošni knjižnici je pričela delovati leta 2011 v knjižnici Fayetteville Free Library (v nadaljevanju FFL) v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA). Vzpostavili so jo, ko so zaznali razkorak v dostopu do možnosti za ustvarjanje znotraj njihove skupnosti. Uporabnikom so tako omogočili prost dostop do orodij za ustvarjanje, vključno s 3D tiskalnikom. Po začetnih težavah glede financiranja in iskanja ustreznega prostora je danes Fayette Free Library Fab Lab (v nadaljevanju FFL Fab Lab) uveljavljen in v skupnosti prepoznaven koncept. Na več kot 700 m² so zainteresiranim uporabnikom med drugim na voljo laserski rezalnik, šivalni stroji, elektrotehnična oprema, ročno orodje, učni kompleti STEM in tudi različna programska oprema za podporo izbranim dejavnostim (Maker Faire, b. d.).

Na spletni strani FFL s kratkimi izobraževalnimi video vsebinami vabijo zainteresirane uporabnike k obisku ustvarjalnice. Učni filmčki prikazujejo uporabo posameznih orodij in naprav ter so dodatna podpora tečajem v živo. V ponudbi imajo komplete in orodja (FFL Fab Lab Kits & Tools), katere si lahko uporabniki za 21 dni izposodijo na dom. Nudijo predvsem komplete za izdelavo nakita in učenje šivanja (Fayetteville Free Library, b. d.).

2.4.2 Bubbler, Madison Public Libraries (Združene države Amerike)

Med prenavljanjem osrednje knjižnice Madison Public Libraries (v nadaljevanju MPL) so v prazni stavbi priredili umetniški dogodek poimenovan *Bookless*. Predstavili so nekdanj praktično nepredstavljen koncept knjižnice brez knjig in ljudem ponudili vpogled v drugačne vloge knjižnice v sodobnem času. Z namenom zbiranja sredstev za obnovo knjižnice so organizirali umetniški in glasbeni festival, kjer se je predstavilo več kot sto umetnikov. Uspeh dogodka je spodbudil vodstvo knjižnice, da so pri zasnovi nove knjižnice dva prostora namenili ustvarjanju – digitalni laboratorij in sobo, namenjeno umetniškemu ustvarjanju. Eden od motivov je bil tudi pritegniti starostno skupino, ki ne zahaja pogosto v knjižnico, to so 20- in 30-letniki (Halverson idr., 2017).

Ustvarjanju namenjene prostore in programe so poimenovali *Bubblers*. Njegova glavna agenda je raznolikost, in sicer v treh različnih pomenih. Pri upoštevanju demografske raznolikosti posebno pozornost namenjajo vključevanju uporabnikov z nižjim socio-ekonomskim statusom in drugim ranljivim skupinam. Raznolikost upoštevajo tudi pri načrtovanju programov, pri tem je večji poudarek na uporabnikih in ne toliko na opremi. Tudi k interpretaciji pojmov ustvarjalec in ustvarjanje pristopajo svobodomiselnost in izpostavljajo pomen samega procesa ustvarjanja. Pomembno jim je, da so orodja in materiali ter s tem ustvarjanje dostopni vsem (Halverson idr., 2017).

Povezujejo se z univerzo ter z lokalnimi umetniki in organizacijami. Zanimiv je njihov program *Artist-in-Residence*, s katerim v njihovih prostorih ustvarjajo različni umetniki. Gostujejo lahko od enega do treh mesecev, v tem času vodijo delavnice in ustvarjajo svoje izdelke. Povezujejo se tudi z zainteresiranimi uporabniki knjižnice, ki jih lahko obiščejo, opazujejo pri delu ter na ta način spoznavajo ustvarjalni proces in se učijo (Madison Public Library, b. d.).

2.4.3 Town 'N Country Regional Public Library (Združene države Amerike)

V otroški knjižnici Town 'N Country Regional Public Library v Tampi imajo povsem preprost, a popularen ustvarjalni kotiček. Vse se je začelo z mizo, nekaj stoli, barvicami in pobarvankami. Otroci so bili takoj navdušeni in vzeli kotiček za svojega. Počasi so ga nadgrajevali z dodajanjem potrebščin, njegova popularnost pa je le rasla. Namenjen je otrokom od 3. leta dalje. Še vedno je fokus na pobarvankah in barvicah, dvakrat mesečno dodajo druge potrebščine. Na magnetni tabli otroci razstavijo svoje umetnine. Na voljo sta tudi dva različna tipa kock: Goldieblox in Magformers, za krepitev analitične polovice možganov (Burke, 2018).

2.4.4 Mojstrovalnica (Slovenija)

V letu 2017 so v Goriški knjižnici Franceta Bevka odprli prvo slovensko ustvarjalnico v splošni knjižnici, Mojstrovalnico. Na spletni strani knjižnice (Goriška knjižnica Franceta Bevka, b. d.) je zapisano, da gre za »javno storitev, kjer so za kreativno ustvarjanje na voljo 3D tiskalnik, 3D skener, 3D svinčniki, računalnika za 3D modeliranje objektov in tihi glasbeni studio«.

Z vzpostavitvijo ustvarjalnice so želeli izboljšati zaznano nizko informacijsko in digitalno pismenost med osnovnošolci in srednješolci. Idejo so dobili v okviru projekta Erasmus+ na Finskem, kjer so tovrstni načini opismenjevanja lokalnega prebivalstva že uveljavljeni. Po dveh letih od ideje je projekt zaživel v praksi. Povezujejo se z lokalnimi osnovnimi in srednjimi šolami, s katerimi izvajajo skupne programe. Njihove glavne storitve so povezane s 3D tehnologijo, tihi glasbeni studio pa deluje v sodelovanju z lokalnim zagonskim podjetjem, na voljo je njihov produkt Play2Me.

Mojstrovalnica je odprta pet dni v tednu od 5 do 7 ur, štirikrat v popoldanskem času in enkrat dopoldne. Priporočajo, da se zainteresirani uporabniki za uporabo 3D tiskalnika, skenerja in računalnika predhodno naročijo. Na spletni strani so zapisana tudi navodila in pogoji uporabe.

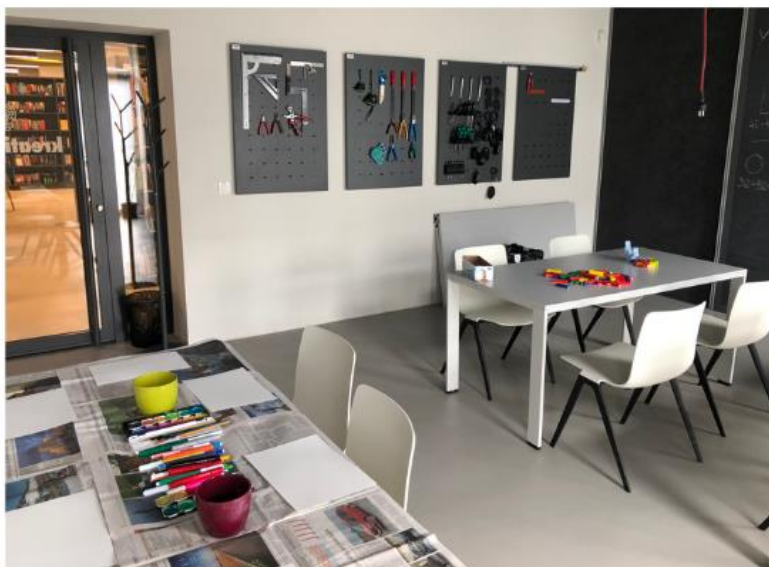
3 KREATIVNICA MESTNE KNJIŽNICE LJUBLJANA – KNJIŽNICA POLJE

3.1 PREDSTAVITEV KNJIŽNICE POLJE IN KREATIVNICE

Knjižnično mrežo MKL sestavlja 35 knjižnic in 47 postajališč bibliobusa, s čimer je največja splošna knjižnica v Sloveniji. Knjižnica Polje je ena izmed krajevnih knjižnic MKL in sodi pod območno knjižnico Knjižnico Jožeta Mazovca (v nadaljevanju KJM). Knjižnične storitve zagotavlja na območju ČP Polje in je 46 let delovala v kletnih prostorih stare Osnovne šole Polje (v nadaljevanju OŠ Polje). Leta 2020 se je preselila v za knjižnico namensko zasnovane prostore v stanovanjski soseski Polje IV. Nova knjižnica meri 685 m² (prej 320 m²) in je umeščena v pritličje stanovanjske zgradbe. Prostori so zasnovani odprto, enostavno dostopni za potrebe vseh uporabnikov. Gre za eno najbolj sodobnih knjižnic v mreži MKL, saj ima na voljo dva knjigomata za izposajo gradiva in vračalnik, kjer lahko uporabniki vrnejo gradivo 24 ur na dan. Knjižnica je privlačna za starše majhnih otrok, katerim je namenjena z igračami in knjigami prijetno opremljena pravljlična soba. V toaletnih prostorih je tudi previjalni kotichek. V isti stavbi se nahaja večnamenska dvorana, ki jo od knjižnice loči prijeten atrij, kjer se po potrebi lahko odvijejo večje prireditve (Mestna občina Ljubljana, b. d. a). V knjižnici je sedem zaposlenih, pet knjižničark in dva knjižničarja.

Posebnost Knjižnice Polje je ustvarjalnica, poimenovana Kreativnica, prva in za enkrat edina v mreži MKL. V Strateškem načrtu MKL (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022, str. IV) je

ustvarjalnica omenjena kot nova storitev, s katero se MKL prilagaja na potrebe uporabnikov in odgovarja na spremenjeno dožemanje knjižničnega prostora, saj združuje vse štiri sklope vsebin, ki jih omenja Strateški načrt: učenje, navdih, druženje, ustvarjalnost. MKL načrtuje vzpostavljanje novih ustvarjalnic, kjer se bo pojavila potreba. Z delovanjem ustvarjalnic je povezano tudi spodbujanje digitalne kreativnosti in vključevanje programov STEM, kar sodi med cilje MKL.

Slika 1: Logotip Kreativnice in Kreativnica v času Ustvarjalnih uric

Kreativnica v Knjižnici Polje je 42,55 m² velik prostor v zadnjem delu knjižnice. Po potrebi se prostor združi s sosednjim, namenjenim študijski čitalnici, kar prinese dodatnih 31,93 m². Notranja oprema je do določene mere fleksibilna. Eno izmed sten v celoti zavzema vgradna omara s ključavnico, namenjena shranjevanju večine opreme. Ko je odprta, dopolnjuje delovni prostor, saj se v njej nahajajo delovne površine, lijak, 3D tiskalnik, televizija itd. Orodja in pripomočki manjše vrednosti so razobešeni na stojalu na eni izmed sten. Število miz in stolov se po potrebi prilagaja. Električne vtičnice so nameščene na strop nad delovnimi mizami in omogočajo fleksibilnost pri razmeščanju in vklopljanju elektronskih naprav, kar pride še posebej prav pri izvajanju računalniških delavnic in tečajev.

Seznam orodij, pripomočkov in materialov, na voljo v Kreativnici:

- 3D tehnologija: dva 3D tiskalnika, 3D skener, 3D pisala, filament za 3D tiskalnik.
- Elektrotehnika: kompleti za izdelovanje vezij za začetnike in otroke.

- Ročna dela: vbodna žaga, večnamensko orodje Dremel, spajkalna postaja, akumulatorski udarni vijak, primež ter drobna orodja in material (klešče, izvijači, ravnila, vijaki itd.).
- Šivanje in izdelovanje tekstilij: šivalni stroj, likalnik, potrebščine za šivanje (blago, sukanci, šivanke, škarje, gumbi, bucike ...), ročne statve, pripomočki za vezenje ipd.
- Umetniško ustvarjanje: pripomočki in materiali za risanje in slikanje (različni papirji, različne vrste barv – akrili, vodene barvice, tempere, flomastri, barvice, voščenke, čopiči), pripomočki za ustvarjanje nakita (klešče, vrvice, laksi, perle, kovinski elementi), različni materiali (npr. papir, karton), odpadni material, primeren za recikliranje v nove izdelke ipd.

Vodja knjižnice je tudi vodja Kreativnice, zaposlenega, ki bi imel pod okriljem samo ustvarjalnico, trenutne kadrovske zmožnosti ne dopuščajo. Izvedbo dejavnosti v okviru svojih časovnih zmožnosti prevzemajo štiri knjižničarji (knjižničarski delavci, zaposleni v Knjižnici Polje), z zanimanji in znanji s področij računalništva, fotografije, šivanja in rokodelskih spretnosti. Šiviljske in knjigoveške dejavnost občasno vodi tudi knjižničarka, zaposlena v drugi enoti KJM. Določene dejavnosti se izvajajo v sodelovanju z zunanjimi izvajalci, npr. računalniške delavnice. S tega vidika ne gre za tipično ustvarjalnico, saj Kreativnica trenutno ne deluje kot odprti delovni prostor, v katerega bi lahko poljubno prihajali uporabniki. Večina aktivnosti poteka v obliki delavnic ali tečajev znotraj področij računalniških znanj, robotike, programiranja, 3D tiska, ročnih spretnosti in šivanja. V stalni ponudbi sta individualni tečaj uporabe šivalnega stroja in osnov obdelave fotografij, ki se izvajata po dogovoru glede na želje uporabnikov v poljubnih terminih.

3.2 LOKALNO OKOLJE IN CILJNA SKUPINA

Knjižnica Polje je umeščena v središče štirih stanovanjskih sosesk, ki jih je v obdobju od leta 2005 do 2019 zgradil Javni stanovanjski sklad Mestne občine Ljubljana (JSS MOL). To so Polje I., II., III. in IV. in se nahajajo med Zadobrovske ceste in ceste Polje. Skupaj obsegajo 19 objektov, v katerih se nahaja 473 stanovanjskih enot, gre za neprofitna stanovanja, nekatera izmed njih so prilagojena za gibalno ovirane osebe (Mestna občina Ljubljana, b. d. b).

S koncem ukrepov zaradi pandemije virusa SARS-CoV-2 (v nadaljevanju COVID-19) v letu 2022 se je pokazalo, da je nova lokacija knjižnice privlačna za otroke iz sosesk Polje I., II., III. in IV., ki zaradi manj spodbudnega družinskega okolja veliko časa preživijo izven domov brez nadzorstva staršev. Na začetku je bilo potrebnega veliko napora že pri vzpostavljanju osnovnih pravil glede obnašanja v knjižnici in pri reševanju konfliktnih situacij, ki so vzniknile ob postavljanju meja. Nato se je pričelo preizkušati različne načine, kako otrokom približati knjižnico, jih spodbuditi za branje, jih informacijsko in bralno opismenjevati ter jih angažirati za ustvarjalno preživljanje prostega časa. V tem obdobju je knjižnica pričela izvajati tako imenovane izzive v knjižnici, koncept, ki so ga otroci hitro sprejeli. Knjižničar otroku postavi nalogo, ki ga motivira za iskanje knjig ali informacij v knjigah, pri tem spoznava knjižnično-informacijski sistem in ureditev knjižnice. Za uspešno rešene izzive lahko dobijo pobarvanko ali imajo na voljo za uporabo računalnik. V okviru ustvarjalnega preživljanja prostega časa v knjižnici so otrokom vedno na voljo papir in barvice, ki jih dobijo pri izposojevalnem pultu in jih ob odhodu tudi vrnejo. Na voljo so jim tudi družabne igre. Občasno, ko to dopušča obseg dela, knjižničarji otrokom ponudijo tudi druge možnosti ustvarjanja, npr. origami, kolaž.

Opisana problematika presega okvire in zmožnosti knjižnice, zato se je povezala tudi z drugimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, ki jim je skupna skrb za otroke in mladostnike iz manj spodbudnega okolja. V začetku leta 2023 je Knjižnica Polje igrala pomembno vlogo pri naslavljanju problematike in organizirala ter gostila sestanke, na katerih so sodelovali OŠ Polje, Urad za mladino Mestne občine Ljubljana (v nadaljevanju MOL), Oddelek za predšolsko vzgojo in izobraževanje MOL, Center za socialno delo (Cona Polje), društvo Kralji ulice (Točka), Javni zavod Mala ulica (ustanovitelj MOL) in Javni zavod Mladi zmaji (ustanovitelj MOL).

Že pred tem sta v soseskah delovala dnevni center za otroke in mladostnike s težavami v odraščanju Cona Polje in skupnostni prostor Točka, kjer v sodelovanju s stanovalci soseske pripravljajo aktivnosti za otroke in mladostnike ter nudijo pomoč družinam z nižjim socio-ekonomskim statusom. V letošnjem letu so se na vabilo k sodelovanju odzvali še Mladi zmaji in Mala ulica. Mladi zmaji enkrat tedensko v naselju izvajajo ulične dejavnosti za ustvarjalno in aktivno preživljanje prostega časa, namenjene otrokom in mladostnikom. V okviru Male ulice poteka v prostorih knjižnice ali v sosednji večnamenski dvorani več programov oziroma dejavnosti, med drugim predavanja Neverjetna leta, namenjena staršem otrok s čustveno-

vedenjskimi težavami, likovno terapevtsko ustvarjanje za otroke in delavnice s področja šivanja in izdelovanja tekstilij.

Dodatne ustvarjalne dejavnosti v okviru Kreativnice bi pomagale pri naslavljanju te problematike, saj bi otrokom, ki so velikokrat prepuščeni sami sebi, nudile dodatno možnost za koristno preživljanje prostega časa. S tem bi jim sam prostor knjižnice postal bolj domač in bi jim bilo lažje približati tudi tradicionalne knjižnične storitve, povezane z branjem in knjigami. Obenem bi bila to njihova priložnost za vključevanje v družbo in medsebojno povezovanje.

Ciljna skupina otrok (od rojstva do 14-ega leta) je zelo pomembna interesna skupina Knjižnice Polje, ki jo je potrebno upoštevati pri načrtovanju storitev tudi v prihodnje. V letu 2022 je bil delež otrok med aktivnimi člani 29,90 % (1307 otrok). Že sedaj Knjižnica Polje znotraj mreže MKL dosega zelo visoke številke glede aktivne udeležbe otrok na prireditvah in izobraževanjih. Priljubljenost dejavnosti za otroke v Knjižnici Polje lahko potrdimo s pregledom Letnega poročila MKL 2022 (Mestna knjižnica Ljubljana, 2023), kjer je zapisano, da so v lanskem letu naštel 2236 udeležencev na prireditvah in izobraževanjih za otroke, kar je bilo največ znotraj mreže MKL. Zelo priljubljene so ustvarjalne delavnice, ki so bile v letu 2022 izvedene 23-krat, 17-krat v izvedbi zunanjih izvajalcev, pritegnile pa so 465 otrok, kar je zopet največ znotraj MKL. Ure pravljič so bile v lanskem letu izvedene 55-krat in so druge najbolj obiskane v okviru MKL.

Na podlagi predstavljenih podatkov je jasno, da obstajata v ČŠ Polje interes in potreba po razširitvi ponudbe dejavnosti za otroke, zato je izvedba raziskave dobrodošla pomoč pri načrtovanju dejavnosti.

3.3 PREGLED DOSEDANJIH DEJAVNOSTI V KREATIVNICI

Knjižnica Polje je dočakala odprtje v novih prostorih v času pandemije virusa COVID-19, zato je bilo v začetku njeno delovanje nekoliko okrnjeno. Kljub temu je bilo vzpostavljenih nekaj projektov, ki so prepoznavni tudi v letu 2023.

Dogajanje v Kreativnici se promovira na oglasni deski, info galeriji, spletni strani MKL ter na družabnem omrežju Facebook. Stalne dejavnosti se oglašuje še dodatno z letaki.

3.3.1 Aktualne dejavnosti v Kreativnici

- 3D tisk na zahtevo

Knjižnica Polje nudi 3D tisk na zahtevo. Uporabniki pošljejo načrt za izdelek, ki ga nato usposobljeni knjižničarji natisnejo s 3D tiskalnikom. Uporabnik sam krije stroške materiala.

- Tečaji uporabe šivalnega stroja

Tečaj uporabe šivalnega stroja je v redni ponudbi dejavnosti že nekaj let, izvajata ga dva izmed knjižničarjev. Namen je zainteresiranim uporabnikom predstaviti delovanje šivalnega stroja za samostojno uporabo. Tečaj poteka individualno po dogovoru, eno do dve uri. Namenjen je vsem starostnim skupinam. Zainteresirani uporabniki lahko v Kreativnici tudi samostojno uporabljajo šivalni stroj za lastne potrebe.

- Tečaj obdelave fotografij

Tečaj je na voljo šele od druge polovice leta 2022, poteka individualno in je personalizirane narave. Izvajalka, knjižničarka, zaposlena v Knjižnici Polje, zainteresiranemu uporabniku predstavi osnove obdelave fotografij v računalniških programih Photoshop ali Lightroom, pogoj je uporabnikov lastni računalnik z naloženo ustrežno programsko opremo. Tečaj je namenjen začetnikom, saj gre za predstavitev osnove delovanja programov. Uporabnik lahko v okviru tečaja na lastnih fotografijah preizkusi usvojeno znanje. Največkrat traja uro do uro in pol. Možna je tudi predstavitev brezplačne programske opreme za oblikovanje Canva.

- Ustvarjalne delavnice v sodelovanju s Kulturno ustvarjalnim društvom Galerija C.C.U.

Že nekaj let je v Knjižnici Polje praksa, da ustvarjalne delavnice približno enkrat mesečno izvaja zunanji izvajalec, Kulturno ustvarjalno društvo Galerija C.C.U. (v nadaljevanju KUD Galerija C.C.U.). Gre za uveljavljene delavnice, dobro prepoznane med uporabniki.

Delavnice se izvajajo v terminu, ki je sicer rezerviran za uro pravljič, četrtek ob 17.00. V povprečju se delavnic udeleži od 15 do 30 otrok. Ustvarjajo predvsem iz papirja, kartona in odpadnega materiala, vsakič na določeno temo, ki se povezuje z izbrano slikanico. Na leto se izvede od 10 do 13 delavnic.

- Ustvarjalne urice v Kreativnici

V začetku leta 2023 je bila uvedena nova dejavnost za otroke, saj je bila zaznana potreba po razširitvi ponudbe dogajanja za otroke. To so Ustvarjalne urice v Kreativnici (v nadaljevanju Ustvarjalne urice) in se izvajajo enkrat na 14 dni ob torkih. Gre za ustvarjalne delavnice, primerne za otroke od 6. leta dalje. Načrtujeta in vodita jih dva knjižničarja. Začetna ideja je bila, da se v duhu koncepta ustvarjalnic otrokom ponudi različne vrste pripomočkov in materialov za umetniško ustvarjanje, šivanje in izdelavo tekstilij, pri čemer jih zaposleni naučijo uporabe določenih orodij, jim nudijo pomoč v obliki nasvetov ter vodijo skozi ustvarjalni proces. V praksi je bilo ugotovljeno, da je vendarle bolje, da se nabor potrebščin omeji, saj se na ta način otroci lažje osredotočijo na ustvarjanje znotraj določene tehnike in imajo večjo motivacijo. Vedno so na voljo flomastri, vodene barvice in papir, po katerih otroci zelo radi posežejo. Temu naboru se pridružujejo kompleksnejše tehnike izdelovanja, npr. nakit, origami, pletenje, izdelava papirja. Občasno je v program uvrščeno tudi igranje družabnih iger. Ustvarjalne urice se pričenjajo ob 16.00 in trajajo približno eno uro in pol odvisno od motivacije otrok in dinamike v skupini.

3.3.2 Občasne dejavnosti v Kreativnici

- Delavnice 3D tiska

Delavnica 3D tiska je bila doslej izvedena enkrat za mladino od 10. do 16. leta ter enkrat za knjižničarje splošnih knjižnic. Udeleženci so se seznanili z osnovami 3D tiska, delovanjem tiskalnikov in izrisovanjem 3D modelov v programu Tinkercad. Delavnice izvaja zaposlen v Knjižnici Polje, včasih v sodelovanju s sodelavcem iz MKL.

- Prvi programerski koraki

Leta 2020 je bilo izvedeno strokovno predavanje z delavnico s področja programiranja za osnovnošolce (od 6. do 9. razreda) Prvi programerski koraki. Zunanji izvajalec Zavod Vsak je učencem predstavil osnovne programske koncepte in omogočil otrokom, da so samostojno sestavili programsko kodo, s katero so rešili dano jim nalogo. Hkrati so jih podučili tudi o pozitivnih učinkih in slabih posledicah, ki jih prinaša tehnologija.

- Krotilci računalnikov

Cikel izobraževalnih delavnic računalniškega programiranja in robotike, Krotilci računalnikov, je bil v letu 2022 izpeljan že tretjič. Izvaja se ga v sodelovanju z Zavodom Vsak in je namenjen mladim od 11 do 15 let. Vsako leto je razpisana polovica mest za fante in polovica za dekleta. V štirih dneh se zvrstijo različne računalniške vsebine povezane z etično uporabo IKT in ustvarjalno uporabo sodobne tehnologije. Med drugim so učenci pridobivali znanje s področja 3D tiska, oblikovali svoje lastno virtualno-resničnostno (VR) okolje, spoznali, kaj je HTML in kako se ga uporabi za programiranje pesmi in kratkih zgodb ter izvedeli, kaj je obogatena resničnost (AR).

- Knjigoveštvo

Večkrat so bile izvedene tudi delavnice s področja knjigoveštva, ki jih je prav tako vodila knjižničarka iz druge enote KJM. Na delavnicah so udeleženci spoznavali različne vrste vezave, izvedeli kakšno orodje in materiale potrebujemo za ročno knjigoveštvo ter si izdelali ročno vezano knjigo.

- Delavnice šivanja

Občasno potekajo skupinske delavnice šivanja za odrasle, ki jih izvaja knjižničarka iz druge enote KJM. Dosedanje delavnice so bile dobro obiskane. Udeleženci so se naučili osnov šivanja ali si sešili torbico.

- Namiznice

Organiziran je bil tudi večer družabnih iger, kjer je knjižničarka udeležencem predstavila nabor novih iger, ki so na voljo za uporabo v knjižnici – Dixit, Dobble, Hej, to je moja riba! in Vozovnica za Evropo. Vabljeni so bili uporabniki vseh starostnih skupin, še posebej družine.

- Projekt »Ustvari si sam«

V okviru projekta je bilo pripravljenih in razdeljenih trideset kreativnih paketkov, katerih namen je bila promocija Kreativnice oziroma ponujenih dejavnosti. Eden je vseboval s 3D tiskalnikom natisnjene dele nakita, ki jih uporabnik sestavi sam. V drugem pa je bil material in šivanka za izdelavo okrasne elastike za lase.

4 RAZISKAVA

4.1 NAMEN RAZISKAVE

Glavni namen raziskave je bil ugotoviti katere ustvarjalne dejavnosti za otroke se lahko v bodoče vključi v program Kreativnice, da bo le-ta zaživela kot prostor ustvarjalnosti ter pri tem upoštevala potrebe, želje in interese otrok, uporabnikov Knjižnice Polje.

Rezultati raziskave bodo služili kot osnova za nadaljnje načrtovanje in razvijanje programov dejavnosti v Kreativnici. Menimo, da bo lahko knjižnica na podlagi rezultatov izvedene raziskave, prebivalcem ČS Polje lažje ponudila njim primerne aktivnosti in tako vključila več otrok v programe Kreativnice, s čimer bo prostor zaživel ter postal sinonim za kreativno preživljanje prostega časa.

4.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Raziskovalna vprašanja, ki smo si jih zastavili pred izvedbo raziskave, so bila naslednja:

- RV1: Katere ustvarjalne dejavnosti za otroke bi bile primerne za izvedbo glede na materialne, prostorske in kadrovske zmožnosti?
- RV2: V kolikšni meri se uporabniki Knjižnice Polje udeležujejo ustvarjalnih dejavnosti za otroke?
- RV 3: Katerih dejavnosti si želijo uporabniki Knjižnice Polje?
- RV 4: Kateri dnevi in ure jim najbolj ustrezajo za udeležbo?
- RV 5: Ali uporabniki vedo, da v Knjižnici Polje obstaja prostor namenjen ustvarjanju, imenovan Kreativnica?

4.3 METODA RAZISKOVANJA

Za potrebe raziskave smo pregledali in proučili strokovno literaturo ter pretekle dejavnosti v Kreativnici. Za zbiranje podatkov smo uporabili metodo spraševanja. Eden izmed najbolj sofisticiranih načinov, da izvemo, kakšne so potrebe, interesi in mnenja uporabnikov v lokalni

skupnosti, je izvedba ankete (Madziak, 2007, str. 26). Pripravili smo anketni vprašalnik, s katerim smo ugotavljali želje, interese in potrebe otrok, uporabnikov Knjižnice Polje.

Anketni vprašalnik je naslavljal starše otrok do 14. leta, ki so uporabniki Knjižnice Polje. Slabost odločitve, da nagovorimo starše in ne direktno otrok je, da starši morda pri odgovarjanju nimajo v mislih otrok in njihovih dejanskih potreb in želja, temveč v odgovore projicirajo svoje lastne želje. Hkrati je enostavneje izvesti raziskavo med odraslimi kot med otroki, saj se izognemo pridobitvi privoljenj k sodelovanju.

Anketni vprašalnik smo oblikovali s spletnim orodjem 1KA. V fizični obliki smo ga delili uporabnikom v Knjižnici Polje. Ta različica je priložena pisni nalogi kot Priloga 1. Pri razdeljevanju nam je pomagala tudi zaposlena v društvu Kralji ulice, ki v stanovanjski soseski Polje III. sodeluje z družinami z nižjim socio-ekonomskim statusom. V elektronski obliki smo ga s pomočjo OŠ Polje razposlali staršem učencev omenjene šole. Anketa je bila anonimna. Podatke smo zbirali februarja in marca 2023.

Na ta način zbrane kvantitativne podatke smo prikazali s pomočjo grafikonov in jih analizirali. Kvalitativne podatke zajete pri zadnjem vprašanju (zaporedna številka 15), kjer smo povprašali po mnenju in predlogih, smo popisali (Priloga 2) in jih prav tako analizirali.

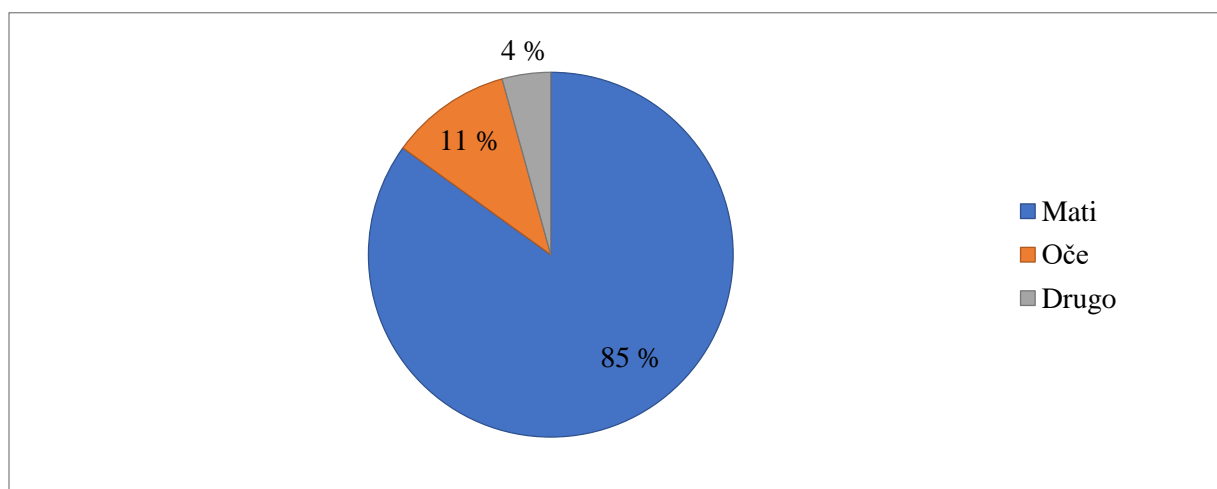
Anketni vprašalnik zajema 15 vprašanj, 10 jih je zaprtega tipa (od tega je 1 pogojno), 4 polodprtega in 1 odprtega. Prvi sklop vprašanj je namenjen pridobivanju splošnih in demografskih podatkov (spol, sorodstveno razmerje, št. otrok v družini, starost), v nadaljevanju smo anketirance spraševali o dosedanjem udeleževanju njihovih otrok pri dejavnostih v Knjižnici Polje in zaključili s poizvedovanjem glede interesov in primernih terminov za izvajanje dejavnosti.

4.4 ANALIZA REZULTATOV RAZISKAVE

Odziv na anketo je bil velik, prejeli smo 186 izpolnjenih anketnih vprašalnikov – 168 anketirancev je odgovarjalo preko spleta, 18 pa jih je rešilo anketo v fizični obliki. Zaradi lažje analize smo podatke fizično izpolnjenih anket vnesli v spletno različico. Anketo je v celoti zaključilo 167 anketirancev, 19 jih je anketo prenehalo izpolnjevati med 5. in 9. vprašanjem.

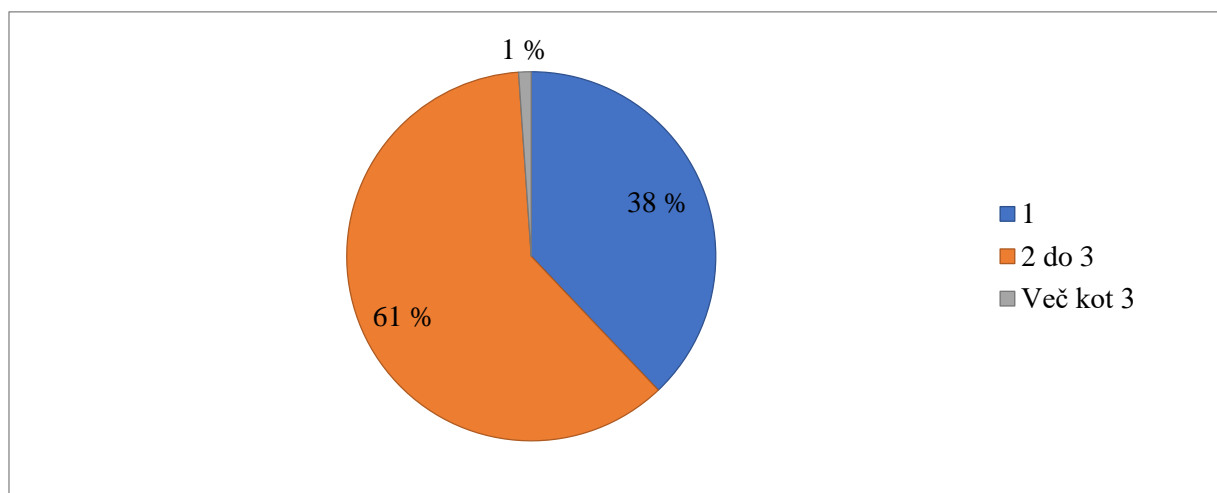
Na omenjenem mestu so se vprašanja pričela navezovati na dosedanje obiskovanje dejavnosti za otroke v Knjižnici Polje. Največ (15 oseb) jih je prenehalo reševati po vprašanju številka 5 – *Ali se je vaš otrok že kdaj udeležil dejavnosti v Knjižnici Polje?*, ko so odgovorili, da niso prepričani ali je njihov otrok kdaj obiskal dejavnosti v Knjižnici Polje. Sklepamo lahko, da niso videli smisla, da odgovarjajo na nadaljnja vprašanja oziroma niso bili zainteresirani za vključitev svojih otrok v dejavnosti Knjižnice Polje. Pri analizi podatkov smo upoštevali vseh 186 izpolnjenih anketnih vprašalnikov.

Pri prvem vprašanju smo želeli ugotoviti sorodstveno razmerje med anketirancem in otrokom, ki obiskuje ali bi obiskoval dejavnosti v Knjižnici Polje (Slika 2). V večini so odgovore prispevale matere otrok (85 %), v manjšem deležu očetje (11 %). Preostali anketiranci, ki smo jih na grafikonu prikazali pod *drugo* (4 %), so bili dvakrat *dedek*, dvakrat *učitelj* in po enkrat *teta*, *knjižničarka* ter *otrok sam*.

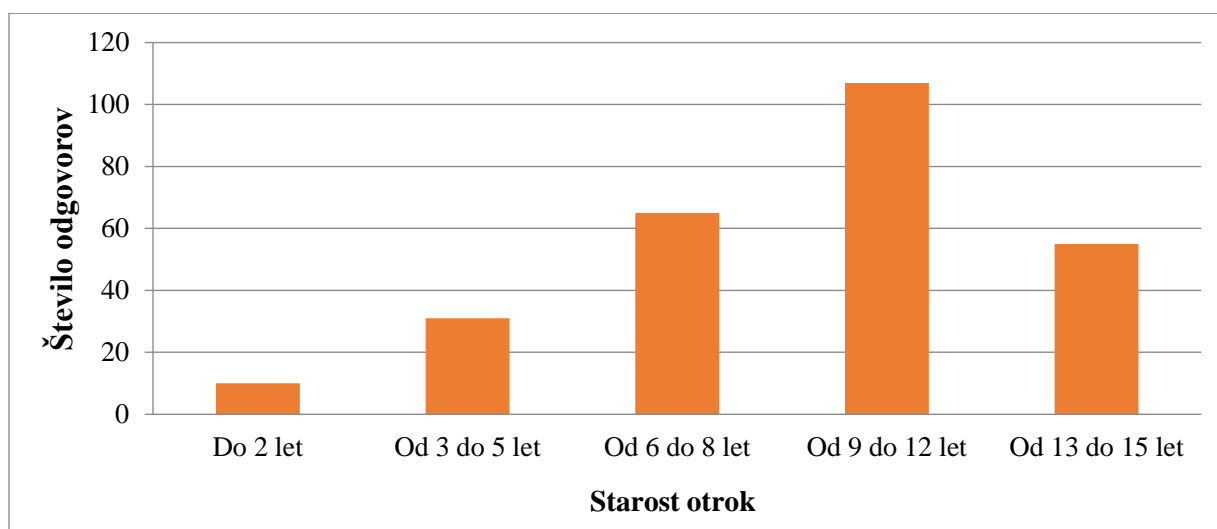
Slika 2: Sorodstveno razmerje med anketirancem in otrokom, ki obiskuje ali bi obiskoval dejavnosti (n = 186)

Zanimalo nas je tudi koliko otrok, ki sodelujejo ali bi sodelovalo pri dejavnostih, je v družini (Slika 3). Največ anketirancev je izbralo možnost 2 – 3 (61 %), 38 % jih je odgovorilo, da imajo enega otroka, samo 1 % anketirancev ima več kot 3 otroke.

Slika 3: Število otrok v družini anketirancev, ki sodelujejo ali bi sodelovali pri dejavnostih (n = 182)

Pri tretjem vprašanju nas je zanimalo, v katero starostno skupino sodijo otroci, ki sodelujejo ali bi sodelovali pri dejavnostih (Slika 4). Možno je bilo izbrati več odgovorov. Otroci staršev, ki so odgovorili na vprašanje, v večini sodijo v starostno skupino od 9 do 12 let (107 odgovorov), sledi starostna skupina od 6 do 8 let (65 odgovorov), na tretjem mestu so 13- do 15-letniki (55 odgovorov), kar lahko pripišemo dejstvu, da so večino vprašalnikov izpolnili starši osnovnošolcev, katerim je bila posredovana anketa preko OŠ Polje. Sledi starostna skupina od 3 do 5 let (31 odgovorov). V najmanjšem deležu je zastopana skupina do 2. leta (10 odgovorov), kar je razumljivo, saj za to starostno skupino Knjižnica Polje nima posebnih dejavnosti.

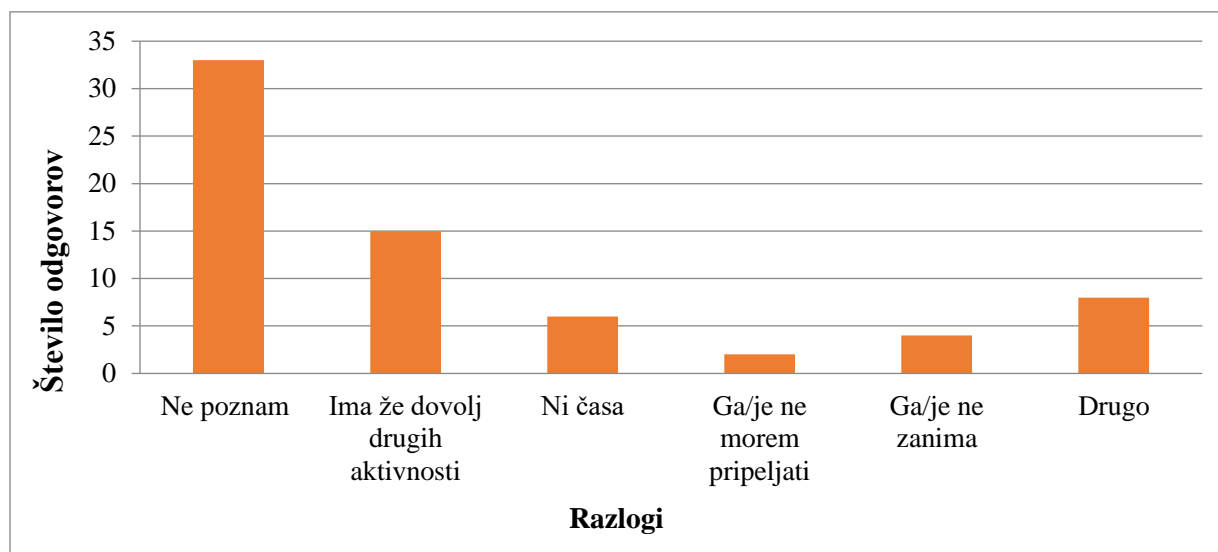

Slika 4: Starostna struktura otrok, ki sodelujejo ali bi sodelovali pri dejavnostih (n = 182)

V nadaljevanju smo povprašali po članstvu anketirancev ali njihovih otrok v MKL. Na vprašanje je odgovorilo 183 anketirancev. Velika večina (88 %) je odgovorila pritrdilno, 7 % jih je odgovorilo, da niso člani, medtem ko jih 5 % ni prepričanih ali so oni ali njihovi otroci včlanjeni v MKL. Rezultat ni presenetljiv. Razumljivo je, da imajo večji interes za reševanje ankete povezane s knjižnico tisti, ki so že njeni člani.

Z vprašanjem pod zaporedno številko 5 se je pričel sklop, navezujoč se na dosedanje dejavnosti v Knjižnici Polje. Na vprašanje *Ali se je vaš otrok že kdaj udeležil dejavnosti v Knjižnici Polje?* je odgovorilo 183 anketirancev. Največ anketirancev (54 %) je odgovorilo z *da*, nekoliko manjši delež vprašanih (33 %) je obkrožilo *ne*, 23 anketirancev (13 %) pa ni prepričanih glede udeležbe njihovih otrok na delavnicah.

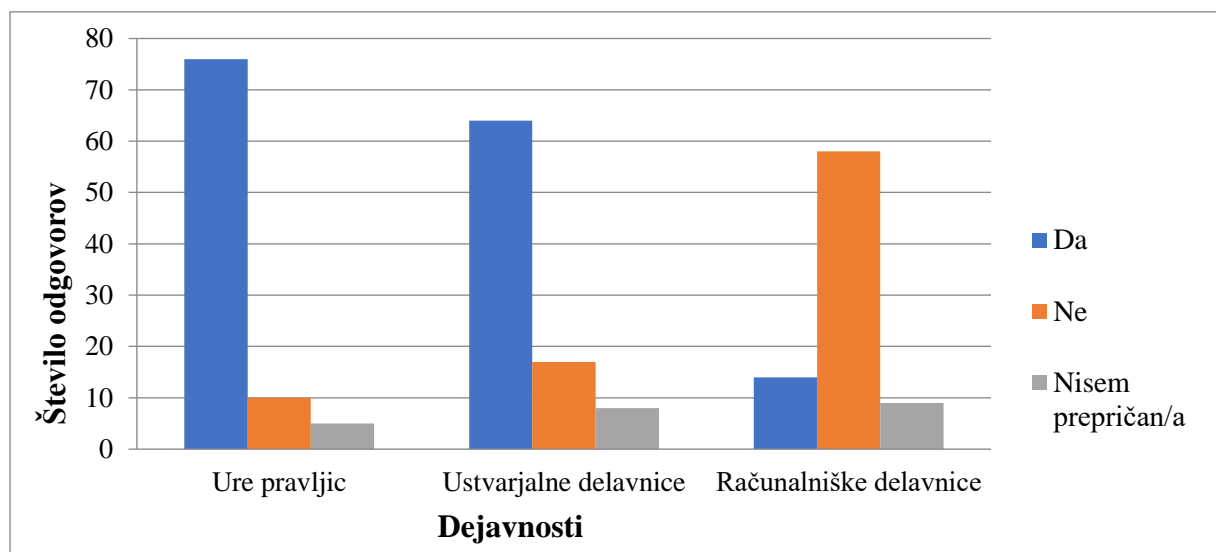
Na tej točki so bili tisti, ki so izbrali pri predhodnem vprašanju (pod zaporedno številko 5) odgovor *ne*, usmerjeni na vprašanje po razlogih, zakaj se njihovi otroci ne udeležujejo dejavnosti v Knjižnici Polje (Slika 5). Na to vprašanje je odgovarjalo 58 oseb. Izbirali so med šestimi možnimi odgovori, pri tem so lahko izbrali več odgovorov. Pri možnosti *drugo* so lahko dopisali svoje razloge. Največkrat je bila izbrana opcija *ne poznam* (33 odgovorov), sledi odgovor *ima že dovolj drugih aktivnosti* (15 odgovorov). Odgovor *ni časa* je izbralo 6 anketirancev, najmanj pa *ga/je ne zanima* (4 osebe) in *ga/je ne morem pripeljati* (2 osebi). Osem anketirancev je zapisalo svoj razlog pod *drugo*. Med temi odgovori je bil dvakrat podan odgovor, da otrok obiskuje Knjižnico Zalog, sicer so anketiranci zapisali tudi *še ne obiskuje* ter *ni utegnil*. Razveseljivo je, da je le v majhnem deležu razlog za ne udeleževanje pomanjkanje interesa, hkrati pa se najverjetneje tisti, ki nimajo interesa, niso niti odzvali na vabilo k reševanju vprašalnika in jih tako nismo zajeli v anketni vzorec.

Slika 5: Razlogi zakaj se otroci ne udeležujejo dejavnosti v Knjižnici Polje (n = 58)

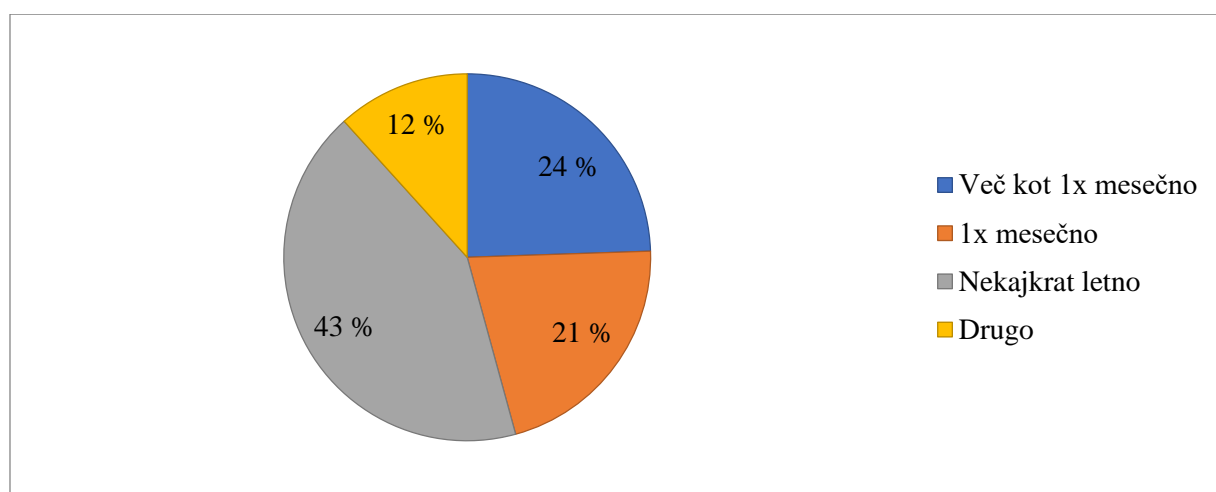
Na vprašanja pod zaporedno številko šest, sedem in osem so odgovarjali samo tisti, ki so pri petem vprašanju (*Ali se je vaš otrok že kdaj udeležil dejavnosti v Knjižnici Polje?*) odgovorili z *da*.

Najprej nas je zanimalo, katerih izmed naštetih dejavnosti za otroke v Knjižnici Polje se je njihov otrok že udeležil (Slika 6). Navedeni so bili trije sklopi dejavnosti, in sicer ure pravljic, ustvarjalne delavnice in računalniške delavnice. Pri vsaki zapisani dejavnosti so bili na voljo trije odgovori: *da*, *ne* in *nisem prepričan/a*. Z anketo se je potrdilo, da so ure pravljic najbolj obiskana in s tem najprepoznavnejša dejavnost za otroke v Knjižnici Polje, saj je 76 oseb odgovorilo, da jih je njihov otrok že obiskal. Samo 10 oseb je odgovorilo z *ne*, pet jih je izbralo možnost *nisem prepričan/a*. Le nekoliko manj priljubljene so ustvarjalne delavnice, 64 anketirancev je potrdilo, da so se jih njihovi otroci že udeležili, medtem ko je 17 oseb odgovorilo, da njihovi otroci še niso obiskali ustvarjalnih delavnic, 8 vprašanih o tem ni bilo prepričanih. Pri odgovarjanju glede udeležbe na računalniških delavnicah vidimo obratno razmerje odgovorov kot v prejšnjih dveh primerih. Le 14 vprašanih je izbralo možnost *da*, kar 58 *ne*, 9 oseb pa je odgovorilo, da niso prepričani. Takšna razporeditev ne preseneča, saj računalniške delavnice potekajo samo poleti in se jih lahko udeleži največ 16 otrok.

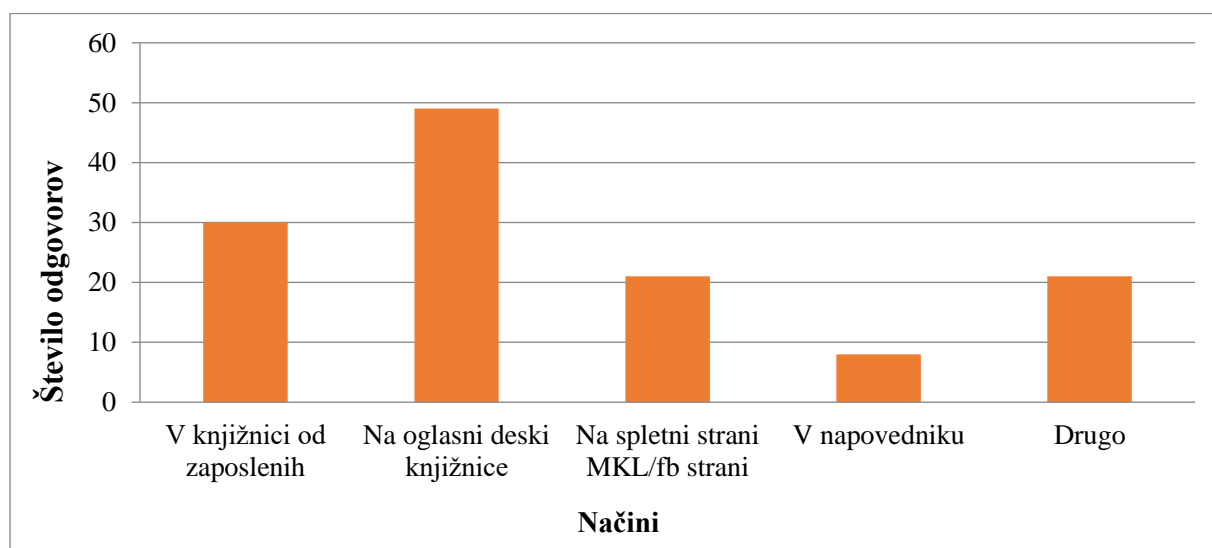
Slika 6: Struktura udeležbe otrok na izbranih dejavnostih (ure pravljic: n = 91, ustvarjalne delavnice: n = 89, računalniške delavnice: n = 81)

Naslednje vprašanje se je glasilo: *Kako pogosto vaš otrok sodeluje pri prej naštetih dejavnostih?* (Slika 7). Izmed ponujenih štirih možnosti je največ anketirancev (43 %) izbralo odgovor *nekajkrat letno*, 24 % *več kot enkrat mesečno* in 21 % *enkrat mesečno*. 11 oseb se je odločilo zapisati svoj odgovor pri možnosti *drugo*. Več jih je pojasnilo, da trenutno ne obiskujejo dejavnosti v Knjižnici Polje ali da so se jih udeležili le nekajkrat do sedaj. Dva anketiranca sta podala svoj odgovor glede pogostosti, in sicer *trikrat mesečno* in *vsako sredo*. Zadnji odgovor se morda nanaša na Knjižnico Zalog, saj tam poteka ura pravljic ob sredah, v Knjižnici Polje je stalen termin ure pravljic četrtek.

Slika 7: Pogostost sodelovanja otrok pri dejavnostih v Knjižnici Polje (n = 94)

Z vprašanjem pod zaporedno številko 8, povezanim z dosedanjem obiskovanjem dejavnosti za otroke, smo želeli preveriti, na kakšen način udeleženci izvejo, kaj se dogaja v Knjižnici Polje (Slika 8). Ponudili smo pet možnosti, izmed katerih so lahko izbrali več odgovorov. Največ anketirancev izve za dejavnosti na oglasni deski knjižnice (49 oseb), sledi možnost v *knjižnici od zaposlenih* (30 oseb), 21 oseb se informira na spletni strani MKL ali Facebook strani, prav tako je 21 oseb izbralo opcijo *drugo* in najmanj (8 oseb) jih izve za dejavnosti v fizičnem napovedniku, ki je na voljo v knjižnicah mreže MKL. Slednje ne preseneča, saj napovednik MKL v fizični obliki ni izhajal v času pandemije COVID-19, ponovno so ga pričeli tiskati šele v letu 2023. Pod možnostjo *drugo* so anketiranci navedli, da jim informacijo o dogajanju v knjižnici pove otrok (5 oseb) ali da izvejo iz drugega vira (npr. od prijateljev, drugih staršev, v šoli, v Točki).

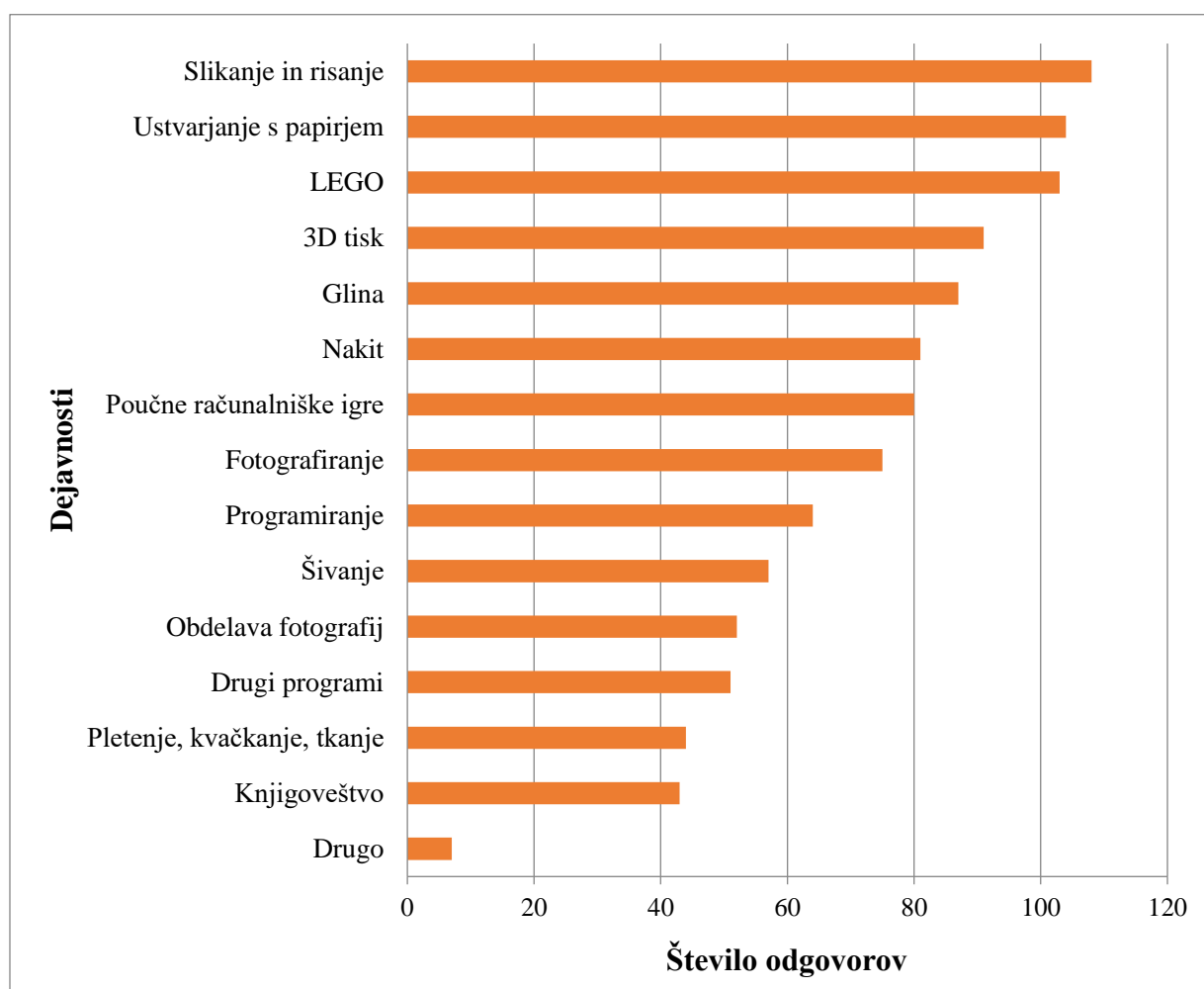

Slika 8: Načini kako anketiranci izvedo za dogajanje v Knjižnici Polje (n = 93)

Na vprašanje pod zaporedno številko 10 so zopet odgovarjali vsi anketiranci, ne glede na odgovore pri predhodnih vprašanjih. Zanimalo nas je, v kakšni meri je uporabnikom Knjižnice Polje znano, da se lahko dejavnosti v knjižnici udeležujejo vsi otroci, ne glede na to ali so ali niso člani knjižnice. Odgovori med možnostjo *da* in *ne* so zelo enakomerno razporejeni (n = 168); 46 % anketirancev je izbralo *ne* in 45 % *da*. Medtem ko jih 9 % ni prepričanih ali jim je bilo to dejstvo znano.

Pri vprašanju pod zaporedno številko 11, *Katere spodaj naštetje dejavnosti, ki bi jih ponudila knjižnica, bi zanimale vašega otroka*, smo navedli štirinajst dejavnosti za otroke, ki smo jih

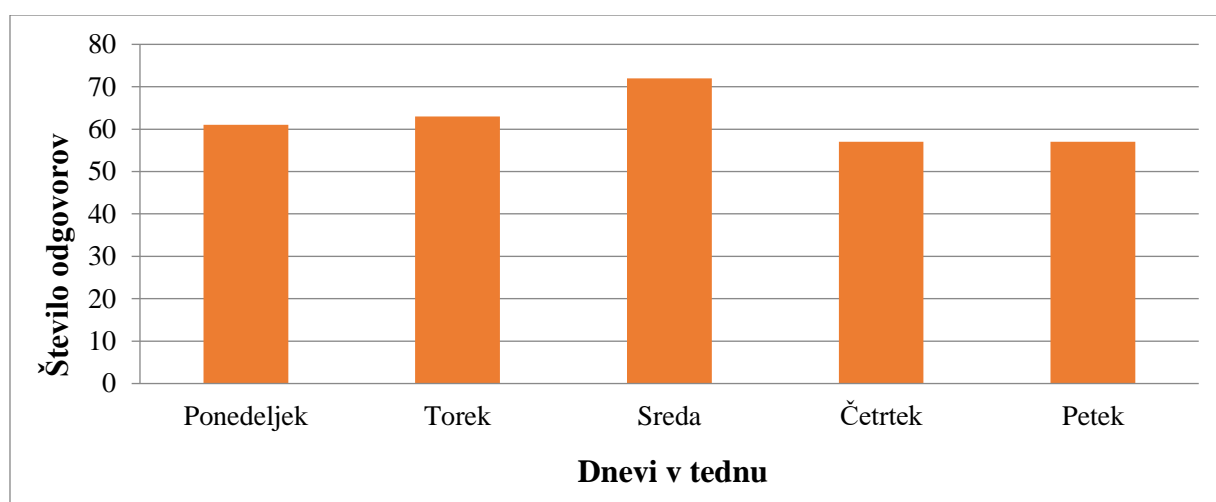
izbrali na podlagi preteklega dogajanja v Kreativnici, zanimanj in znanj, ki jih posedujejo knjižničarji, in materialnih zmožnosti knjižnice. Zanimalo nas je, katere izmed njih bi bile zanimive za otroke anketirancev, možnih je bilo več odgovorov (Slika 9). Tri najpogosteje izbrane opcije so bile *slikanje in risanje* (108), *ustvarjanje s papirjem* (104) in *ustvarjanje z LEGO kompleti* (103). Nekoliko manjši interes je bil za možnosti *uporaba 3D tiskalnika* (91), *izdelovanje izdelkov iz gline* (87), *izdelovanje nakita* (81), *poučne računalniške igre* (80), *fotografiranje* (75) in *programiranje* (64). Na rep kolone so se uvrstili *šivanje* (57), *uporaba programov za obdelavo fotografij* (npr. *Photoshop*, *Lightroom*, *Gimp*) (52), *uporaba računalniških programov za izdelavo plakatov* (npr. *Canva*) (51), *pletenje, kvačkanje in tkanje* (44) in *knjigoveštvo* (43). Sedem anketirancev je zapisalo svoje odgovore pod možnost *drugo*. Predlagali so na primer: *izdelava lutk in priprava lutkovne predstave*, *ples*, *družabne igre*, *karte* in nekoliko izven konteksta dejavnosti, primernih za okolje knjižnice, *rokomet*.

Slika 9: Zainteresiranost otrok za ponujene dejavnosti (n = 168)

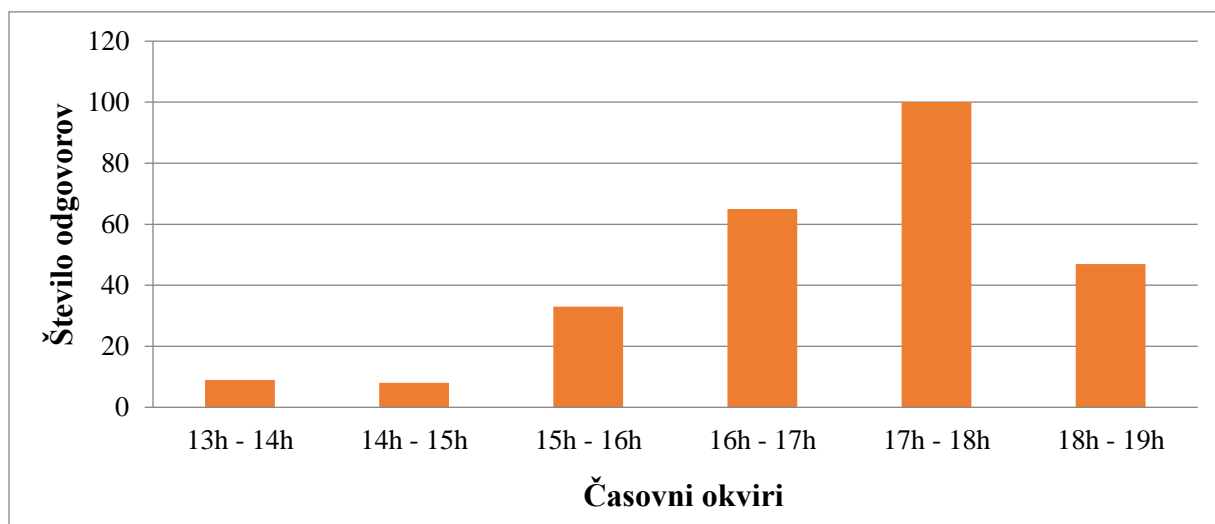
Z naslednjima vprašanjema – *Ob katerih dnevih bi se vaš otrok najlažje udeležil dejavnosti?* in *Katere ure bi bile najbolj ustrezne?* – smo želeli pridobiti informacije o primernih terminih za umestitev novih dejavnosti v program Knjižnice Polje.

Najprej smo vprašali, ob katerih dnevih bi se njihov otrok najlažje udeležil dejavnosti, možnih je bilo več odgovorov (Slika 10). Odgovori so bili precej enakomerno razporejeni med vse dni v tednu, vodi pa *sreda* z 72-imi odgovori, sledita *torek* (63) in *ponedeljek* (61), najmanj priročna dneva sta *četrtek* in *petek*, oba sta bila izbrana vsak v 57-ih primerih.

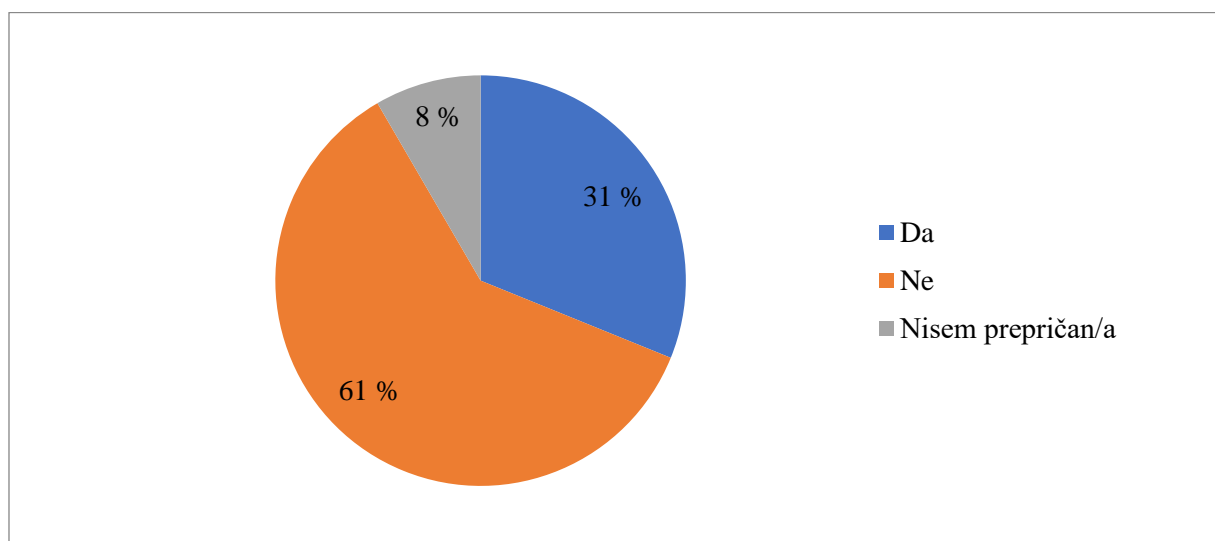
Slika 10: Priljubljenost posameznih dni v tednu za udeležbo na dejavnostih (n = 167)

Pri naslednjem vprašanju (zaporedna številka 13) smo dali na izbiro šest časovnih okvirov znotraj popoldneva, zanimalo nas je, katere ure bi bile najbolj ustrezne za otroke anketirancev (Slika 11). Zopet so lahko izbrali več odgovorov. Daleč največ anketirancev je izbralo možnost od 17h do 18h (100), kar je tudi termin večine že obstoječih dejavnosti za otroke v Knjižnici Polje (npr. ura pravljic, ustvarjalne delavnice s KUD Galerija C.C.U.). Na drugem mestu je časovni okvir od 16h do 17h (65), na tretjem od 18h do 19h (47) in na četrtem od 15h do 16h (33). Najmanjkrat sta bila izbrana zgodnejša termina od 13h do 14h (9) in od 14h do 15h (8), kar je bilo pričakovano, saj so v tistem času otroci še v popoldanskem varstvu v šoli ali doma na kosilu.

Slika 11: Priljubljenost časovnih okvirov za udeležbo na dejavnostih (n = 167)

Predzadnje vprašanje je bilo: *Ali veste, da v okviru Knjižnice Polje obstaja prostor namenjen ustvarjanju, imenovan Kreativnica?* (Slika 12). Večina anketirancev s tem ni seznanjena, saj jih je 61 % izbralo možnost ne. Za obstoj Kreativnice ve 31 % vprašanih, medtem ko jih 8 % ni prepričanih, ali so s tem seznanjeni.

Slika 12: Seznanjenost anketirancev s Kreativnico (n = 167)

Z zadnjim vprašanjem smo želeli pridobiti predloge in komentarje, ki bi knjižnici pomagali pri načrtovanju dejavnosti. Na vprašanje je odgovorilo 21 anketirancev. Vsi odgovori so v izvorni, nelektorirani različici zbrani v Prilogi 2. Dva izmed njih sta podala predloge za vključevanje novih vsebin v Knjižnico Polje, in sicer *predvajanje filmov, filmske delavnice, obisk igralcev ter predavanja na določene teme, ki imajo v šoli mogoče premalo poudarka (spolnost, vrt,*

nevarnost interneta ipd.). Osem oseb je v komentarju izrazilo pohvalo dosedanjim aktivnostim oziroma trudu, ki ga Knjižnica Polje vlaga v izvedbo dejavnosti ter spodbudo za nadaljnje delo. Prejeli smo tudi eno grajo, ki se je nanašala predvsem na obnašanje knjižničarjev in dejstvo, da so dejavnosti starostno omejene. Trije anketiranci so izrazili namen, da se bodo v prihodnosti priključili dejavnostim v Knjižnici Polje. Eden je izrazil, da pogoša spletno stran, kjer bi bile zbrane vse aktivnosti ter možnost obveščanja po elektronski pošti (kar spletna stran MKL sicer tudi oglašuje in sproti ažurira). Dva izmed anketirancev sta komentirala dogajanje povezano s Knjižnico Zalog. Preostala štiri mnenja za raziskavo niso bistvenega pomena.

5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

Odgovore na prvo raziskovalno vprašanje, *Katere ustvarjalne dejavnosti za otroke bi bile primerne za izvedbo glede na materialne, prostorske in kadrovske zmožnosti?*, smo dobili s pregledom virov s področja ustvarjalnic v splošnih knjižnicah in dosedanjega dogajanja v Kreativnici. Pri tem smo upoštevali opremljenost Kreativnice in razmislili o kadrovskih zmožnosti. Povsem samoumevno je, da smo na seznam najprej uvrstili slikanje, risanje ter ustvarjanje s papirjem, saj gre za osnovne ustvarjalne dejavnosti, domače otrokom znotraj vseh starostnih skupin, in so tudi že uveljavljene v knjižničnih prostorih. 3D tisk in programiranje sta stalnici v ponudbi Kreativnice, zato smo želeli preveriti kakšno je zanimanje za udeležbo na tovrstnih dejavnostih. Izdelavo nakita, pletenje, kvačkanje in tkanje smo uvrstili na seznam, ker ima Kreativnica večjo zalogo materialov in pripomočkov s teh področij, a za zdaj še niso bili dovolj koriščeni. Aktivnosti fotografiranje, obdelava fotografij, knjigoveštvo in šivanje smo uvrstili v nabor, ker tovrstne aktivnosti že sedaj potekajo v Kreativnici in se povezujejo z znanji in zanimanji, ki jih premorejo knjižničarji.

Izognili smo se dejavnostim, ki bi zahtevale velike vložke v nabavo materiala ali orodij, in se raje osredotočili na tiste, za katere Kreativnica že ima ustrezno opremo. V treh primerih – sestavljanje LEGO kompletov, izdelovanje izdelkov iz gline in igranje poučnih računalniških iger – smo naredili izjemo. Tovrstnih pripomočkov Kreativnica še ne poseduje, a dobro je imeti pripravljene ideje, ki jih lahko knjižnica predstavi odločevalcem, ko se pojavi možnost za nabavo nove opreme.

Z drugim raziskovalnim vprašanjem smo želeli izvedeti, v kolikšni meri se uporabniki Knjižnice Polje udeležujejo dejavnosti za otroke. Raziskava je pokazala, da se v večji meri (54 % odgovorov) udeležujejo dejavnosti za otroke. Obstaja nezanemarljiv delež tistih, ki niso prepričani, ali so se njihovi otroci že udeležili dejavnosti (23 %). Predvidevamo lahko, da se je določen delež otrok znotraj tega segmenta tudi že udeležil dejavnosti. Kar pomeni, da obstaja manjši delež tistih, ki se še niso udeležili dejavnosti (33 %). Težko je to razmerje posplošiti na celotno preučevano populacijo, saj so bili najverjetneje bolj zainteresirani za reševanje ankete tisti, ki že poznajo dejavnosti v Knjižnici Polje in so zainteresirani za njihovo nadaljnje obiskovanje. Večina (83 %) tistih anketirancev, katerih otroci se še niso udeležili dejavnosti v Knjižnici Polje, je izpolnilo vprašalnik do konca, kar nam pove, da so vendarle tudi oni zainteresirani in da jih lahko s pravim naborom dejavnosti pritegnemo k sodelovanju.

Po analizi odgovorov povezanih s tretjim raziskovalnim vprašanjem, katerih dejavnosti si želijo uporabniki Knjižnice Polje, vidimo, da smo pripravili dober nabor dejavnosti, saj je tudi za dejavnost, ki so jo anketiranci najmanjkrat izbrali, to je knjigoveštvo, zainteresiranih 43 anketirancev.

Pričakovano je največ zanimanja za tradicionalne dejavnosti, umeščene v knjižnično okolje, to sta slikanje in risanje (108 anketirancev) ter ustvarjanje s papirjem (104 anketirancev), ki so tudi med najbolj priljubljenimi pri otrocih znotraj vseh starostnih skupin. Raziskava tako potrjuje ustreznost izbora dejavnosti, ki se jih že izvaja v okviru Ustvarjalnih uric in ustvarjalnih delavnic v izvedbi KUD Galerija C.C.U.

Na tretje mesto se je uvrstilo ustvarjanje z LEGO kompleti (103 anketirancev), kar je glede na občo priljubljenost LEGO kock povsem pričakovano. Kot že omenjeno, smo poleg ustvarjanja z LEGO kompleti, uvrstili na seznam še dve dejavnosti, za katere Knjižnica Polje še nima ustrezne opreme, to je izdelovanje izdelkov iz gline (87 anketirancev) in poučne ustvarjalne igre (80 anketirancev). Vse tri dejavnosti so dobile velik odziv anketirancev. Ko se bo pojavila priložnost za nakup nove opreme, tako že ima knjižnica s številkami podprte primerne dejavnosti, ki bi zanimale uporabnike, zato bo lažje utemeljiti izbor in prepričati odločevalce v nakup materialov in pripomočkov za njihovo izvedbo.

Na četrtem mestu sledi 3D tisk (91 anketirancev), tehnologija, tradicionalno umeščena v ustvarjalnice, ki vsesplošno vzbuja interes in fascinacijo tako odraslih kot otrok. Rezultati raziskave potrjujejo, da je zanimanje za njeno uporabo tudi med uporabniki Knjižnice Polje. Kreativnica je dobro opremljena s 3D tehnologijo, že sedaj uporabniki večkrat pokažejo zanimanje za ogled 3D tiskalnikov in redno koristijo storitev 3D tiska na zahtevo, a kljub temu še premalo izkoriščena. Pri načrtovanju dejavnosti knjižnice bo tako vsekakor poudarek na tej obliki ustvarjanja.

Raziskava je pokazala, da je zanimanje tudi za izdelovanje nakita (81 anketirancev), kar je dobro, saj je Kreativnica bogato opremljena z materialom in pripomočki za tovrstno dejavnost. Izdelavo nakita bi lahko knjižnica povezala z 3D tehnologijo, saj bi bilo možno nekatere delčke natisniti s 3D tiskalnikom.

Zanimanje obstaja tudi za fotografiranje (75 anketirancev). Posebne fotografske opreme Kreativnica nima, vendar le-ta ni predpogoj za izvedbo delavnic in tečajev s tega področja, saj imajo v zdajšnjih časih praktično že vsi otroci v lasti mobilni telefon, ki je ustrezno orodje za produciranje fotografij. Znotraj KJM je več knjižničarjev z zanimanji s področja fotografije, ki bi jih lahko povabili k sodelovanju pri izvajanju delavnic. Za učenje uporabe računalniških programov za obdelavo fotografij je zanimanje sicer nekoliko manjše (52 anketirancev), a to lahko pojasnimo s starostno strukturo otrok zajetih v vzorec. Zanimanje je predvsem v starostni skupini od 9 do 12 let.

Raziskava izkazuje manjše zanimanje otrok za šivanje (57 anketirancev), sicer eno izmed fokusnih dejavnosti preteklega in aktualnega programa Kreativnice. Res je, da otroci za zdaj niso bili ciljna skupina izvajanih delavnic in da je bil šivalni stroj v prvi vrsti namenjen privabljanju starejše populacije v prostore Kreativnice. Vendar so bili med udeleženci individualnega tečaja uporabe šivalnega stroja predvsem mlajši uporabniki. Prav tako je velik interes za šivalne delavnice za otroke, ki redno potekajo v organizaciji Male ulice, tako da se bo lahko v prihodnosti načrtovalo tudi umestitev teh vsebin, namenjenih mlajšim uporabnikom.

Dva knjižničarja imata izobrazbo s področja tekstilstva, zato smo anketirancem ponudili v izbor tudi tehnike izdelovanja tekstilij: pletenje, kvačkanje in tkanje. Manjši delež anketirancev (44) je izbral ta sklop aktivnosti, a število odgovorov kaže, da zanimanje obstaja.

Knjigoveštvo je prejelo najmanj odgovorov (43 anketirancev). Gre za specifično izdelovalno prakso, kjer je potrebna precejšnja mera natančnosti in koncentracije, morda so jo prav zaradi tega starši v manjši meri prepoznali za primerno aktivnost za svoje otroke. Pri načrtovanju se je dobro osredotočati na potrebe vseh uporabnikov, saj lahko le na ta način knjižnica pridobiva nove udeležence. Ponavljanje najbolj priljubljenih in uspešnih programov, pritegne vedno isto skupino, tako da je smiselno vključiti tudi vsebine, ki zanimajo drug, morda ožji krog, uporabnikov (Hicks in Long, 2020, str. 9). Zatorej bi lahko knjižnica razmislila tudi o vključitvi teh vsebin.

Med lastnimi predlogi, ki so jih podali anketiranci, lahko knjižnica vzame v ozir izdelavo lutk in pripravo lutkovne predstave. Ideja se lepo vklaplja v koncept ustvarjalnice, saj otroke spodbudi k ustvarjalnemu mišljenju in vključuje izdelovanje oziroma uporabo ročnih spretnosti, hkrati pa zahteva timsko delo. Že v okviru Ustvarjalnih uric se poskuša spodbuditi otroke k sodelovanju in nudenju medsebojne pomoči. Sodelujoči otroci so s svojim ustvarjanjem velikokrat navdih en drugemu. Tisti z bolj razvitimi ročnimi spretnostmi oziroma bolj večji v ustvarjalnem izražanju s svojim sproščenim pristopom opogumijo ostale. Predvsem pa se v Kreativnici spodbuja miselnost, da pri ustvarjalnem izražanju ni napak in da lahko vsakdo najde svoj individualni izraz, kajti pomemben je sam ustvarjalni proces in ne toliko njegov končni produkt, kaj šele njegova kvaliteta.⁷

S četrtem raziskovalnim vprašanjem smo ugotavljali, kateri dnevi in ure so najprimernejše za izvedbo dejavnosti. Med primernimi dnevi za udeležbo na dejavnostih je za nekaj glasov odstopala sreda, sicer so bili odgovori razporejeni precej enakomerno. Sledita torek in ponedeljek, medtem ko sta četrtek in petek na zadnjem mestu dobila isto število odgovorov. Na podlagi tega lahko zaključimo, da dan ne igra bistvene vloge pri odločanju za udeležbo in da lahko nove dneve za vključevanje dejavnosti knjižnica izbere poljubno v skladu z urnikom drugega dogajanja. Pri umeščanju novih dejavnosti v program Knjižnice Polje bo potrebno

⁷ Na tem mestu je potrebno dodati, da mora človek pri ustvarjanju pokazati določeno mero ranljivosti, saj preko ustvarjalnega procesa spoznava sebe in druge, kar ima mnogokrat terapevtske učinke. To potrjuje tudi moderna psihologija (Kroflič, 2019, str. 20). Likovna terapija skrbi za razvijanje ustvarjalnosti, prinaša osebno rast s preseganjem starih struktur in vzorcev ter s porajanjem novih občutij in načinov mišljenja posamezniku omogoča spoznavanje sebe in njegovo samouresničevanje (Kroflič, 2019, str. 24).

upoštevati, da so nekateri dnevi že zapolnjeni z dogajanjem za otroke in odrasle. Že obstoječe dejavnosti za otroke v Knjižnici Polje potekajo ob torkih in četrtek. Termin Ustvarjalnih uric je torek na 14 dni, ura pravljic ali ustvarjalne delavnice s KUD Galerija C.C.U. pa se izvajajo vsak četrtek. Ob četrtek na 14 dni poteka tudi ura pravljic v nemščini. Člani bralne skupine Berimo skupaj se dobivajo enkrat mesečno ob sredah ob 18.00, nemške pa enkrat na 14 dni ob torkih ob 18.00. Povsem neizkoriščena ostajata ponedeljek in petek.

Raziskava je potrdila, da so najprimernejše ure za izvedbo dejavnosti za otroke od 17.00 do 18.00, v ta časovni razpon so umeščene tudi ure pravljic in ustvarjalne delavnice v izvedbi KUD Galerija C.C.U. Ustvarjalnih uric zaradi delovnega razporeda ni bilo mogoče umestiti v ta termin. Sprva so se pričenjale ob 15.00 in trajale eno uro in pol do dve uri. Glede na odzive uporabnikov in opazovanje med izvajanjem delavnic se je spremenil časovni okvir, zdaj je začetek ob 16.00 in glede na dinamiko in motivacijo otrok trajajo približno uro in pol. Rezultati ankete so potrdili pravilnost odločitve, saj je dobila možnost od 16.00 do 17.00 skoraj 50 % več odzivov kot možnost od 15.00 do 16.00.

Na osnovi rezultatov raziskave ugotavljamo, da Kreativnica še ni dovolj prepoznavna kot del Knjižnice Polje, saj je le majhen delež anketirancev potrdil, da ve za njen obstoj, in tako dobili odgovor na peto raziskovalno vprašanje. Na vhodnih vratih v ustvarjalnico sta sicer zapisana ime in logotip, tudi na letakih in plakatih, ki promovirajo dogajanje v Kreativnici se uporablja logotip. Zaključimo lahko, da bo morala knjižnica vendarle še bolj promovirati Kreativnico, če želi, da bo sama po sebi prepoznana med uporabniki Knjižnice Polje.

Raziskava je prinesla uporabne rezultate, ki bodo knjižnici služili kot osnova pri načrtovanju ustvarjalnih dejavnosti za otroke v Kreativnici.

Sprva bo knjižnica uvajala dejavnosti v okviru Ustvarjalnih uric, kjer je primerno okolje za preizkušanje novih storitev v praksi. Pri tem bo potrebna fleksibilnost in preizpraševanje kaj se dela dobro, kaj ne prinaša najboljših rezultatov in kaj od tega je možno izboljšati. Potrebno je čim več preizkušati in obdržati le tisto, kar res deluje (Lankes, 2012, str. 105).

Kasneje se bo poskušalo najti nove termine, kamor se bo uvrstilo dodatne ustvarjalne aktivnosti. Upoštevati bo potrebno delovno razporeditev zaposlenih in že obstoječe dogajanje v Knjižnici

Polje. Primerna dneva bi bila ponedeljek in petek, upoštevalo se bo tudi z raziskavo potrjene najustreznejše časovne okvire.

Razmisliti bo potrebno tudi, za katere starostne skupine otrok je smiselno uvesti nove dejavnosti. Redne dejavnosti so za zdaj v večji meri namenjene mlajšim otrokom; ura pravljic in ustvarjalne delavnice v izvedbi KUD Galerija C.C.U. so primerne za otroke od 4. leta dalje in Ustvarjalne urice od 6. leta. Zgornje starostne omejitve za udeležence sicer niso postavljene, a glede na izkušnje iz prakse, lahko starejše otroke od sodelovanja odvrne dejstvo, da so pri dejavnosti udeleženi veliko mlajši otroci. Glede na odziv pri anketi vidimo, da je največja potreba po vključitvi v dejavnosti znotraj starostne skupine od 9 do 12 let, saj predstavljajo velik delež vzorca ankete (40 %). To je starostna skupina, ki jo je tudi glede na statistične podatke pomembno upoštevati, saj se je med letoma 2017 in 2020 njen delež v ČS Polje povečal za 24,05 % (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022, str. 47). Tako bi bilo v prihodnje v knjižnici smotrno uvesti dejavnosti namenjene starejšim otrokom (npr. od 9. leta dalje).

Ker je Kreativnica prostorsko umeščena v ozadju knjižnice, daleč od izposojevalnega pulta, bi lahko knjižnica manjšo ustvarjalno postajo, po vzoru Town 'N Country Regional Public Library, vzpostavili tudi na otroškem oddelku, ki je umeščen desno od vhoda v knjižnico. Tako bi lahko tudi v času, ko razporeditev dela zahteva stalno prisotnost knjižničarjev na izposoji (otroci se ne smejo sami, brez prisotnosti knjižničarja zadrževati v Kreativnici), otrokom nudili možnost likovnega izražanja. Kot že omenjeno, lahko tudi zdaj otroci dobijo barvice in papir, a uvedba ustvarjalnega kotička bi še olajšala dostop do pripomočkov. Realizacija bo verjetno nekoliko otežkočena zaradi pomanjkanja ustreznega prostora, vendar je ideja vredna razmisleka.

Z vidika prepoznavnosti dejavnosti bi bilo smiselno načrtovati vsebinske sklope, ki se odvijajo neprekinjeno skozi celo leto (Šinko, 2011, str. 12). Ko jih bo knjižnica določila in pripravila, ji bo našla ustrezne termine in naredila letni raspored dogajanja.

Za doseganje boljše prepoznavnosti Kreativnice kot dela Knjižnice Polje in promocijo njenih dejavnosti, bi se lahko npr. mesečno izvedel dan odprtih vrat, kamor bi se povabilo vse uporabnike in ne le otrok. V popoldanskem terminu bi dva knjižničarja v Kreativnici sprejemala zainteresirane uporabnike in jim predstavila orodja in naprave, ki so na voljo v Kreativnici.

Predpostavljamo, da bi bilo največ zanimanja za 3D tiskalnike, tako da bi lahko prikazali kako se pripravi načrt in v praksi izvede enostaven izdelek, npr. delčke za izdelavo nakita ali obeske za ključe. Na voljo za preizkušnjo bi bil tudi šivalni stroj in drugi pripomočki za izdelavo tekstilij (npr. ročne statve, orodje za vezenje). Delili bi lahko tudi komplete, ki so bili pripravljene v okviru projekta »Ustvari si sam«.

Po vzoru ustvarjalnih programov Bubbler bi bilo smotrno razmisliti o gostovanju ustvarjalcev v prostoru Kreativnice. V zameno za prostor, orodja, naprave in pripomočke za izdelovanje, bi gostujoči ustvarjalec s svojo prisotnostjo promoviral Kreativnico in pritegnil zainteresirane uporabnike, jim individualno predstavil svoje področje ustvarjanja ter glede na interes pripravil delavnice. Pri razmisleku o izvedbi projekta bi bilo ključnega pomena upoštevati finančna sredstva in interes tako uporabnikov kot tudi potencialnih gostujočih uporabnikov. Našo raziskavo bi lahko tako v prihodnosti nadgradili z izvedbo ankete, s katero bi ugotavljali zanimanje enih in drugih.

Rezultatov naše raziskave ne moremo posploševati in jih brez premisleka uporabiti v drugih knjižnicah mreže MKL ali širše, saj smo na vseh ravneh upoštevali specifične Knjižnice Polje. Vendar lahko sama raziskava služi kot inspiracija pri vključevanju podobnih storitev v okolje splošne knjižnice, nudi vpoglede v realizacijo in dejanske izkušnje z izvajanjem in uvajanjem ustvarjalnih dejavnosti za otroke v okviru ustvarjalnice.

6 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- American Library Association. (13. 6. 2014). *American Library Association supports makerspaces in libraries*. <https://www.ala.org/news/press-releases/2014/06/american-library-association-supports-makerspaces-libraries>
- Barker, B. S. (2019). *European perspectives on learning communities and opportunities in the maker movement*. IGI Global.
- Burke, J. J. (2018). *Makerspaces: a practical guide for librarians*. Rowman & Littlefield.
- Fayetteville Free Library. (b. d.). *Using our makerspace*. <https://fflib.org/using-our-makerspace>
- Goriška knjižnica Franceta Bevka. (b. d.). *Mojstrovalnica*. <https://www.gkfb.si/za-uporabnike/mojstrovalnica>

Hackerspace. (17. 2. 2023). V *Wikipedia: the free encyclopedia*.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Hackerspace>

Halverson, E., Lakind A. in Willett R. (2017). The Bubbler as systemwide makerspace: a design case of how making became a core service of the public libraries. *International Journal of Designs for Learning*, 8(1). <https://doi.org/10.14434/ijdl.v8i1.22653>

Hatch, M. (2014). *The maker movement manifesto: rules for innovation in the new world of crafters, hackers, and tinkerers*. McGraw-Hill Education.

Hicks, J. in Long, J. (ur.). (2020). *Makerspaces for adults: best practices and great project*. Rowman & Littlefield.

IFLA/UNESCO Manifesto o splošnih knjižnicah 1994. (1998). International Federation of Library Associations and Institutions.

<https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/690/1/pl-manifesto-sl.pdf>

Kroflič, B. (ur.). (2019). *Umetnostno ustvarjanje kot terapija*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Kuhar, Š. in Merčun, T. (2021). Ustvarjalnice v splošnih knjižnicah. *Knjižnica*, 65(1-2), 9–36. <https://knjiznica.zbds-zveza.si/knjiznica/article/view/8156/7642>

Lankes, R. D. (2012). *Expect more: demanding better libraries for today's complex world*. CreateSpace Independent Publishing Platform.

Lotts, M. (2021). *Advancing a culture of creativity in libraries: programming and engagement*. ALA Editions.

Madison Public Library. (b. d.). *Bubbler*. <https://www.madisonbubbler.org/>

Madziak, A. M. (2007). *Creating the future you've imagined: a guide to essential planning*. Southern Ontario Library Service.

<https://www.sols.org/files/docs/develop/publications/current/CreatingtheFutureYouveImagined.pdf>

Maker Faire. (b. d.). *Fayetteville Free Library makerspace*.

<https://makerfaire.com/maker/entry/72827/>

Maker Faire. (18. 2. 2023). V *Wikipedia: the free encyclopedia*.

https://en.wikipedia.org/wiki/Maker_Faire

Maker Faire Ljubljana. (b. d.). *O MakerFairu*. <https://ljubljana.makerfaire.com/sl/>

Martinez, S. L. in Stager, G. (2019). *Invent to learn: making, tinkering, and engineering in the classroom*. Constructing Modern Knowledge Press.

- Mestna knjižnica Ljubljana. (2022). *Povsod v mestu: strateški načrt Mestne knjižnice Ljubljana za obdobje 2022–2026*. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2022/03/Strateski_nacrt_MKL_2022-2026.pdf
- Mestna knjižnica Ljubljana. (2023). *Letno poročilo MKL 2022*. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2023/03/LETNO_POROCILO_MKL_2022.pdf
- Mestna občina Ljubljana. (b. d. a). *Mestna knjižnica Ljubljana*. <https://www.ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/ljubljana-zate/pregled-vseh-projektov/mestna-knjiznica-ljubljana-4/>
- Mestna občina Ljubljana. (b. d. b). *Soseska Polje IV*. <https://www.ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/ljubljana-zate/projekti-mol/odprli-smo-stanovanjsko-poslovno-sosesko-polje-iv/>
- Pečjak, V. in Štrukelj, M. (2013). *Ustvarjam, torej sem*. Mohorjeva založba.
- Russell, P. (1990). *Knjiga o možganih*. DZS.
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018-2028)*. (2018). Ministrstvo za kulturo RS, Nacionalni svet za knjižnično dejavnost. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Zakonodaja-ki-ni-na-PISRS/Kulturna-dediscina/2ffbd52377/Strokovna-priporocila-in-standardi-za-splosne-knjiznice.pdf>
- Šinko, S. (2011). *Ustvarjamo znanje: koncept izobraževanja uporabnikov v MKL*. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/04/Ustvarjajmo_znanje_Koncept_izobrazevanje_uporabnikov_v_MKL_2011.pdf
- Willingham, T. (2018). *Library makerspaces: the complete guide*. Rowman & Littlefield.
- Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2022–2027*. (2022). Združenje splošnih knjižnic. https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2022/08/ZSK_Strategija-razvoja-slovenskih-splosnih-knjiznic-2022-2027_oblikovano.pdf

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni,

pred vami je anketa, ki jo je pripravila Marjeta Šuštaršič, zaposlena v Knjižnici Polje, z namenom ugotoviti, katere ustvarjalne dejavnosti za otroke bi lahko ponudili v okviru knjižnice. Anketa je anonimna. Vsi podatki bodo obravnavani zaupno in analizirani splošno. Rezultati bodo uporabljeni za raziskovalne namene in izboljšanje ponudbe dejavnosti za otroke v Knjižnici Polje. Za izpolnjevanje potrebujete približno 4 minute.

Zelo bomo veseli, če si boste vzeli čas in odgovorili na vprašanja.

1. Otrokom, s katerimi obiskujem ali bi obiskoval/a dejavnosti v Knjižnici Polje, sem:

- mati.
- oče.
- skrbnik.
- skrbnica.
- babica.
- dedek.
- Drugo:

2. Koliko otrok, ki sodelujejo ali bi sodelovalo pri dejavnostih, je v družini?

- 1.
- 2–3.
- Več kot 3.

3. Starost otrok, ki sodelujejo ali bi sodelovali pri dejavnostih? Možnih je več odgovorov.

- 0–2.
- 3–5.
- 6–8.
- 9–12.
- 13–15.

4. Ali ste vi ali vaš otrok član Mestne knjižnice Ljubljana - Knjižnice Polje (imate člansko izkaznico)?

- Da.
- Ne.
- Nisem prepričan/a.

5. Ali se je vaš otrok že kdaj udeležil dejavnosti v Knjižnici Polje?

- Da (nadaljujte z vprašanjem št. 6).
- Ne (nadaljujte z vprašanjem št. 9).
- Nisem prepričan/a (nadaljujte z vprašanjem št. 10).

6. Katerih dejavnosti izmed naštetih se je že udeležil?

	Da	Ne	Nisem prepričan/a
Ure pravljič	☐	☐	☐
Ustvarjalne delavnice	☐	☐	☐
Računalniške delavnice	☐	☐	☐

7. Kako pogosto vaš otrok sodeluje pri prej naštetih dejavnostih?

- Več kot 1x mesečno.
- 1x mesečno.
- Nekajkrat letno.
- Drugo:

8. Kako izveste za otrokom namenjene dejavnosti v Knjižnici Polje? Možnih je več odgovorov.

- V knjižnici od zaposlenih.
- Na oglasni deski knjižnice.
- Na spletni strani MKL/fb strani.
- V napovedniku v fizični obliki.
- Drugo:

9. Na to vprašanje odgovorite le tisti, ki ste na vprašanje št. 5 odgovorili NE. Možnih je več odgovorov. Moj otrok ne obiskuje dejavnosti v knjižnici, ker ...

- ne poznam/ne vem kakšne dejavnosti ponuja knjižnica.

ima že dovolj drugih aktivnosti.

ni časa.

ga/je ne morem pripeljati.

ga/je ne zanima.

Drugo:

10. Ali veste, da se lahko aktivnosti v knjižnici udeležujejo vsi otroci, ne glede na to ali so člani knjižnice?

Da.

Ne.

Nisem prepričan/a.

11. Katere spodaj naštete aktivnosti, ki bi jih ponudila knjižnica, bi zanimale vašega otroka:

Možnih je več odgovorov.

ustvarjanje s papirjem.

slikanje in risanje.

šivanje in predelava starih oblačil.

pletenje, kvačkanje, tkanje.

izdelovanje nakita.

izdelovanje izdelkov iz gline.

knjigoveštvo - npr. izdelava zvezkov.

ustvarjanje z LEGO kompleti.

uporaba 3d tiskalnika.

programiranje.

poučne računalniške igre.

fotografiranje.

uporaba programov za obdelavo fotografij (npr. Photoshop, Lightroom, Gimp).

uporaba računalniških programov za izdelavo plakatov (npr. Canva).

Drugo:

12. Ob katerih dnevih bi se vaš otrok najlažje udeležil dejavnosti? Možnih je več odgovorov.

Ponedeljek.

Torek.

- Sreda.
- Četrtek.
- Petek.

13. Katere ure bi bile najbolj ustrezne? Možnih je več odgovorov.

- 13.–14.
- 14.–15.
- 15.–16.
- 16.–17.
- 17.–18.
- 18.–19.

14. Ali veste, da v okviru Knjižnice Polje obstaja prostor namenjen ustvarjanju, imenovan Kreativnica?

- Da.
- Ne.
- Nisem prepričan/a.

15. Imate še kakšen predlog ali komentar?

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Najlepše se vam zahvaljujemo za sodelovanje!

PRILOGA 2: NELEKTORIRANI ODGOVORI ANKETIRANCEV NA ODPRTO VPRAŠANJE: *IMATE ŠE KAKŠEN PREDLOG ALI KOMENTAR?*

- predvajanje filmov, filmske delavnice, obisk igralcev
- predavanja na določene teme, ki imajo v šoli mogoče premalo poudarka (spolnost, vrt, nevarnost interneta ipd.).
- lepa knjižnica, vendar otroke odbija energija, obnašanje zaposlenih, so brez življenjske energije, veselja in sreče, veliko otrok zaposleni že pri vratih odslovijo (zaradi starosti, zamujanja). predlagam, da se sami udeležite npr. branje pravljic npr. v enoti moste, kapo dol še za tako srčne osebe in celo organizacijo, ustvarjalost). torej recept za vse, ki vodite delavnice, brez ...
- mene edino moti, da ni neke spletne strani kjer bi bilo vse objavljeno, ali pa da bi nas obveščali na mail. če otrok hodi sam v knjižnico, se velikokrat kaj spregleda.
- pohvale za izvedbo vseh delavnic in urice pravljic.
- hvala za ves vložen trud zaposlenih
- odlična knjižnica ste. ostanite točno taki kot ste. in najlepša hvala za vse kar dajete našim otrokom!
- hvala vam
- pohvalila bi prijaznost vseh zaposlenih. z otrokoma velikokrat obiščemo knjižnico. oba zelo rada bereta in se udeležujeta ostalih aktivnosti, ki jih ponujate. z vsem smo zadovoljni, zato si želim, da s tem nadaljujete. vedno pa si vsi želimo še kaj novega.
- otrok je star pet let in se zelo rad udeleži delavnic kot tudi pravljичnih ur. vesel je bil delavnice o dinozavrih, čarovnicah... letos gre v šolo in bo verjetno imel nov urnik.
- ustvarjalne urice so že zdaj super!
- vse pohvale za organizacijo popoldanskih oz. dodatnih aktivnosti za otroke. :)
- hvala za anketo, zelo bi bila vesela da se moj otrok udeleži kakšne delavnice v knjižnici polje. imela bi zanimacijo ker rada ustvarja tudi doma. hvala
- nadaljujte z aktivnostmi, se priključimo slej kot prej.
- smo se šele preselili
- že nekaj let vsako sredo obiskujemo knjižnico zalog in nam je to prišlo v navado in brez tega ne gre :)
- hvala, ampak se ne bomo udeležili branja lp
- Ne

- trenutno se ne spomnim.
- odprite zalog v soboto, vsako.
- ne vem točno, kaj počnejo, vem pa za kotiček za branje.